Է. ՏԱՐԻ 1988 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 21 ՆԱԽԱՍԱՐԴ 4383 – Հ. Տ. 31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1890 – Ն. Տ. 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890 – ՀԻՃ. 27 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1308 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԵՒ ՅՕԴՈՒԱԾ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه غلطه ده نورادونکیان خاننده آرهولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

160
80
40
200
100
56
28

AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 31 ՕԳՈՍՏՈՍ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՔ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Պ. Ժիւլ Սիմոնէ ետքն, ուրիշ ոչ նուազ համբաւաւոր հրապարակագիր և մտածող մը, Պ. Փօլ Լ.—Պօլիէօ, Տէպա-ի մէջ երկարօրէն իր կարծիքը կը յայտնէ ֆրանսական ազգաբնակութեան նուազման վրայ. Այս անձկալի երևոյթին պատճառները սոսկ կը բացատրէ. Դարուս սկիզբէն ի վեր, ֆրանսական ժողովրդեան կենաց պայմանք փոփոխեցան երեք տեսակէտներով. — Բարեկեցութիւնն աւելի ընդհանրացաւ (Ֆրանսայի մէջ.) Ի բաց առեալ հեռաւոր և մեկուսի գաւառակներ, բովանդակ ժողովրդեան իմացական վիճակը փոխուեցաւ այնպիսի դաստիարակութեամբ մը որ՝ մանաւանդ քանի մը տարիներէ հետէ՝ առաջուան չափ կապ չունի կրօնային գաղափարաց հետ. դաստիարակութիւն մը որ աւելի ինքնասէր, աւելի փառասէր եւ նուազ համբերող կ'ընէ զմարդ, որ եւ քան զեւս կը մղէ հարստութեան, բարեկեցութեան և պատւոյ ու ճոխութեանց մէջ փնտռել կենաց միակ կէտ նպատակին. Ուրիշ փոփոխութիւն մը այն եղաւ որ ընկերային բեռներ մեծապէս աւելցան, մանաւանդ զինուորական ծառայութեան տեսակէտով. Զինուորագրութեան տարեկան թիւն ամ ըստ ամէ աւելցաւ Լուի Փիլիփի թագաւորութեան օրով՝ բաղդատմամբ Նափոլէոնի Առաջնոյ իշխանութեան յաջորդող Պուրպոնեան թագաւորութեան, և Երկրորդ կայսրութեան օրով՝ բաղդատմամբ Լուի Փիլիփի թագաւորութեան. Ապա եկաւ պարտաւորիչ և զինուորական ծառայութիւն ժողովրդեան ամեն դասուց համար, 18 ամիս և ապա 13 ամիս զինուորական փորձութիւնք, որոցմէ զերծ չեն մնար իր ամուսնացեալ մարդիկն եւս. Ահաւասիկ այս երեք պատճառներով Ֆրանսայի մէջ ամ ըստ ամէ կը նուազին ամուսնութիւնք և ծնունդք. Բայց Տէպա-ի յօդուածագրին կարծեօք, երկրորդ պատճառն է գլխաւորն, այսինքն՝ կրօնական եւ բարոյական դաստիարակութեան պակասութիւնն է գլխաւոր պատճառ որ ֆրանսացի երիտասարդք օրինաւոր ամուսնութիւններ կնքելու հետամուտ չեն լինիր, և ազօրէն կենակցութեամբք իրենց բնական պէտքը գոհացնելով կը շատանան.

. .

Թէպէտ ո՛չ մէկ եւրոպական ազգ ֆրանսական ազգին չափ ետ մնացած է բազմամարդութեան աճման տեսակէտով, բայց մխիթարական երեւոյթներ ալ չեն պակսիր. որովհետեւ Պ. Պօլիէօ կը գտնէ թէ ամեն քաղաքակիրթ ազգեր դէպ ի նոյն մոլութիւն կը տարուին, թէեւ նուազագոյն համեմատութեամբք. Ցայսվայր ո՛չ մին Ֆրանսայի չափ նոյն մոլութեանն բռնուած է, բայց քառորդ դար մը կամ կէս դար չանցած նոյն յետախաղաց շարժումը զգալի պիտի լինի նաեւ միւս քաղաքակիրթ ազգաց վրայ եւս. Վիճակագիր Պ. Թօվիլ կը ցուցնէ թէ միայն Աւստրիա-Հունգարիոյ մէջ ծննդոց համեմատութիւնը նոյն մնացած է 1865էն մինչեւ 1882-83. Նոյն միջոցին Իտալիոյ մէջ ծննդոց համեմատութիւնն ինկած է 10,000 բնակչաց վրայ 383է 369ի, Բրուսիոյ մէջ 391էն 363ի, Պաւիերայի մէջ 369է 362ի, Հոլլանտիոյ մէջ 359է 351ի, Զուիցերիոյ մէջ 355էն 325ի, Պելժիոյ մէջ 314էն 305ի, Անգլիոյ մէջ 355էն 337ի. Սկովտիոյ և Իռլանտայի մէջ ծննդոց համեմատութիւնն այն աստիճանին իջած է ուր կը գտնուի Ֆրանսայի մէջ, այսինքն՝ 249էն 236ի ինկած է, 10,000 բնակչի գլուխ.

. .

Ի՞նչ պէտք է ընել որ Ֆրանսայի մէջ ամուսնութեանց և ծննդոց նուազմամբ ժողովրդեանութիւն եւս չնուազի, և Ֆրանսա օր մը՝ իր բնակչաց սակաւութեան պատճառաւ՝ երկրորդ կարգի Տէրութեան մը աստիճան չիջնէ. Ասոր դարմանը պարզ է, կ'ըսէ Տէպա-ի յօդուածագիրը. Զաւակ չունեցողն ուրիշի զաւակը կ'որդեգրէ. Ֆրանսա նոյնը կրնայ ընել. Քանի որ Ֆրանսա քիչ զաւակ ունի և քանի երկեայ քիչ զաւակ պիտի ունենայ, պէտք է իր դուռները կրնակի վրայ բանայ օտարահպատակաց առջեւ, զորս պէտք է փութայ ընդունիլ ֆրանսական ազգութեան (հպատակութեան) մէջ, կամ զէթ անոնց զաւակներն, յօժարին թէ ոչ. Ինքնին հաւկիթ ածած չլինելով, կրնայ ուրիշի հաւկիթներուն վրայ թուխս նստիլ, և իր նոր ձագեր անշուշտ իրեն պիտի հետեւին, սիրեն պիտի զինք, թէ՛ սովորութեամբ և թէ երախտագիտութեամբ. Այս է վճռական դարմանը.—տարին 100,000 օտարահպատակներ ֆրանսացնել, ֆրանսական հպատակ ընդունիլ, որով ծննդոց թերին կը լրացուի. Այսպէս ըրին հին Հռոմայեցիներն ալ իրենց պատմութեան երկրորդ շրջանին մէջ, որով քանի մը դարեր աւելի տեւեց իրենց տիրապետութիւն և իշխանութիւն, թէեւ վերջնական աղէտին առջեւը չառնուեցաւ. Սակայն մեծ գիրք մը քանի մը դարեր աւելի տեւել տալն եւս բան մ'է. Եւ յետոյ, արդի ընկերութիւնք հիներէն աւելի բազմաթիւ լինելով և այլապէս կազմակերպեալ, ֆրանսական ազգն, օտարահպատակաց որդեգրութեամբ քանի մը դարեր եւս իր դիրքը պահելէն ետքը, թերեւս անկէ անդին իր ճամբան գտնէ, և իր ազգային գոյութիւն չխորտակի վերջնապէս. Ֆրանսացի հայրենասէր հրապարակագիրը զայս կը յուսայ և կը փափաքի այն տեսութեամբ մանաւանդ թէ ուրիշ մեծ ազգեր եւս օր մը զերծ պիտի չմնան նոյն չարիքէ յորմէ այժմ կը նեղուի Ֆրանսա, այսինքն՝ անոնց մէջ ալ ծնունդք եւս քան զեւս պիտի պակսին.

Հիմնաւո՞ր է Պ. Փօլ Լ.—Պօլիէօի յոյսն. Եթէ սոյն է թէ ուրիշ եւրոպական ազգեր եւս դատապարտեալ են ամուսնութեանց և ծննդոց նուազումը կրելու, ուրեմն ի՞նչպէս ամեն տարի 100,000ական որդեգիր պիտի տան՝ Ֆրանսայի բազմամարդութեան պակասը լրացնելու համար. Հիմա կրնան տալ, որովհետեւ կ'աճին ու կը բարգաւաճին ամ ըստ ամէ. Եւ երբ շրջակայ քաղաքակիրթ ազգերէն իր պակասը չկարենայ լրացնել, Ֆրանսա ո՞ւր պիտի դիմէ.— Անշուշտ ոչ-քաղաքակիրթ ցեղերու, որոցմէ շատ կայ իր գաղթականութեանց մէջ. Ըսել է պիտի գայ ժամանակ մը ուր Ափրիկէի խափշիկներն և Ասիոյ դեղնագոյն կամ պղնձագոյն ցեղերը կոչուին Ֆրանսայի բազմամարդութեան պակասը լրացնել. Իրաւ է որ մինչեւ այն ատեն շատ ջուր պիտի անցնի Եփրատի կամուրջներուն տակէն. Մինչեւ այն հեռաւոր դարեր ի՛նչ մեծ փոփոխումներ պիտի պատահին աշխարհի չորս կողմ. Ո՞րչափ պիտի զարգանան ամեն ազգք և ազինք, ո՞րչափ պիտի քաղաքակրթուին, բարենորոգուին ու բարգաւաճին արեւելեան երկիրք, ընդ որս Թուրքիա. Այդ մեծ դէպքն արձանագրելու համար այն ատեն պիտի գտնուի՞ Արեւելք մը. Գուշակեցէք, եթէ կը համարձակիք.

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԼԵԶՈՒԱՑ

Ամերիկեան թերթի մը մէջ կը կարդանք.

Լեզուն որով Շէքսփիր և Միլտոն գրեցին՝ հազիւ վեց միլիոն հոգւոյ լեզուն էր, և երբ Ուաշինկթըն եղաւ առաջին նախագահ Միացեալ Նահանգաց, 16 միլիոնէ աւելի չէին անգլիախօսք աշխարհիս երեսը. Նոյն միջոցին (աւելի քան դար մը յառաջ) ֆրանսերէնն էր մայրենի լեզու աւելի քան 30 միլիոն անձանց, և հեղինակք ամենք կը հաւաստեն թէ ֆրանսախօսք յիսուն միլիոնի կը համնէին 1789 ի մեծ յեղափոխութեան պահուն.

Քառասուն կամ յիսուն տարի յառաջ, անգլիախօսք և գերմանախօսք հաւասարաթիւ էին. Բայց հիմա անգլիերէնն ուրիշ ամեն քաղաքակիրթ լեզու գերազանցած է մեծապէս. Այսօր գերմաներէն կը խօսին 10 միլիոն անձինք Աւստրիա-Հունգարիոյ Տէրութեան մէջ, 46 միլիոն անձինք գերման կայսրութեան մէջ, 40,000 Պելժիոյ մէջ, երկու միլիոն՝ Զուիցերիոյ մէջ, Միացեալ Նահանգաց մէջ եւս երկու միլիոն անձինք գերմանախօս են, որով իբր 60 միլիոն անձինք գերմաներէն կը խօսին. Ֆրանսախօս ժողովուրդք գերմանախօս ժողովուրդներէն նուազ են. Ֆրանսայի 38 միլիոն բնակիչներէն զատ, 200,000 Ալզասլօռէնցիք, 600,000 անձինք ի Զուիցերիա, մէկ միլիոն անձինք ի Միացեալ Նահանգս և ի Քանատա, 600,000 (°) ի Հայիթի, մէկ ու կէս միլիոն անձինք (°) ի Ճէզայիր, Հնդկաստան, Ամերիկեան կղզիք (Արեւմտեան Հընդիկք) և յԱփրիկէ, ընդ ամենն 45 միլիոն ֆրանսախօս ժողովուրդք.

Իսկ անգլիերէն կը խօսին Բրիտանեան կղզեաց 38 միլիոն բնակիչներէն 37 միլիոնն. (Միացեալ մէկ միլիոնն՝ յԻռլանտա, ի Կալլէս և ի հիւսիսային Սկովտիա՝ կելտերէն խառնուրդ բարբառներ կը խօսին.) Անգլիերէն կը խօսին Միացեալ Նահանգաց 60 միլիոնէ աւելի բնակիչներէն իբր 57 միլիոնը. չորս միլիոն անձինք ի Քանատա, երեք միլիոն յԱւստրալիա, 3,700,000 անձինք (°) ամերիկեան կղզեաց (Արեւմտեան Հնդիկք) մէջ, նաեւ մէկ միլիոն ի Հնդկաստան եւ այլ բրիտանեան գաղթականութեանց մէջ,— համագումար անգլիախօս ժողովրդոց՝ իբր 105 միլիոն.

Թէեւ Չէ-նէ Թոյլ այսպէս կը հաշուէ, բայց ուրիշ վիճակագիրներ ի հաշիւ կ'առնուն նաեւ սպաներէնն, ուրիշ քաղաքակիրթ լեզու մը, որ ֆրանսերէնէ աւելի կը խօսուի. որովհետեւ Մեքսիկայէ մինչեւ ի կեդրոնական Ամերիկա, և անտի ամերիկեան կղզիներէն անցնելով՝ մինչեւ ի ծայրագոյն կէտ Հարաւային Ամերիկայի, Ամերիկայի երրեակ մասանց մէջ, սպաներէնը տիրապետող լեզուն է. Այս ճշգագոյն հաշուով ֆրանսերէնը չորրորդ կը մնայ խօսողներու բազմութեան կողմէ, անգլիախօսք իբր 105 միլիոն, գերմանախօսք իբր 60 միլիոն, սպաներէնախօսք գրեթէ նոյնչափ, և ֆրանսախօսք 45 միլիոնէ մինչեւ 50 միլիոն, առ առաւելն.

Այս տեսութեամբ շահագրգիռ վիճակագրութիւն մ'ալ սա է.— Աշխարհիս վրայ հրատարակուող 41.000 լրագրերէն 17.000ն անգլիերէն են, 7.500ը գերմաներէն, 6.800ը Ֆրանսերէն, 1.800ը սպաներէն և 1.500ն իտալերէն. Սպաներէն խօսողներ թէեւ Ֆրանսերէն խօսողներէն աւելի բազմաթիւ են, բայց Ֆրանսախօս ժողովրդոց չափ յառաջադէմ չեն քաղաքակրթութեան տեսակէտով. Ասոր նշանն է նուազութիւն սպաներէն լրագրոց բաղդատմամբ ֆրանսերէն հրատարակութեանց.

Յիշեալ 41.000 լրագրաց 24.000ն յԵւրոպա կը հրատարակին. Ամենէն աւելի ի Գերմանիա (5.500 լրագիր), ապա Ֆրանսա (4.100.) Անգլիա (4,000.) Աւստրիա-Հունգարիա (3,500), Իտալիա (1,400), Սպանիա (850), Ռուսիա (800).

. .

Լեզուաց այս վիճակագրութիւն ճշգիւ կը համապատասխանէ բազմամարդութեան մասին վիճակագրութեան. Ինչպէս հարիւր տարի յառաջ ֆրանսախօսք ամենէն բազմաթիւ էին, Ֆրանսացիք եւս ամենէն աւելի բազմամարդ ազգն էին քաղաքակիրթ մեծ ազգաց կարգին մէջ. Եւ ինչպէս այսօր լեզուի մասին, ժամանակին բերմամբ բազմամարդութեան մասին եւս Ֆրանսացիք մեծ ազգաց շարքին մէջ ի չորրորդ կարգ կրնան իջնել այժմեան բարքերով ու ընթացքով.

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պ. Քրիսփի լուծեց հակաւստրեան Իռէտէնթեան ընկերակցութիւններն, Աւստրիոյ հետ հաշտ մնալու համար. Բայց 20-30 տարի յառաջ, Պ. Քրիսփի համախոհ էր այս Իռէտէնթիստանց, որոց ամենէն ծայրայեղ անդամակիցը կրնար համարուիլ իր յանդգնութեամբ. Իր դրից այս անկերպ հակասութիւն ու նուազ զարմանալութիւն կը հրաւիրէ իր վրայ.— Երեկի յեղափոխականն որ յեղափոխականներ ի կարգ ածել կը ձեռնարկէ՝ ի՞նչ յաջողութիւն կրնայ յուսալ. Իտալիոյ Իռէտէնթեանք նախարարապետ Պ. Քրիսփի խիստ տնօրինութիւններէն շատ չեն աշխուժիր. Որոշեցին ուրիշ անունով յառաջ տանիլ իրենց գործն. Եւ գիտէ՞ք ինչ անուն ընտրեցին. Այսուհետեւ պիտի յորջորջուին «Ֆրանչէսքօ Քրիսփի Ակումբներ». Որոշեցին նաեւ կարմիր դրօշ մ'ունենալ, որուն մէջտեղը պիտի պարզուի Պ. Քրիսփի 20 տարի առաջուան կենդանագիրն. Հիմակ ի՞նչ երեսով Պ. Քրիսփի խստութիւն ի գործ պիտի դնէ այս նորակազմ Ակմբոց դէմ, որք առաջիններէն ոչ նուազ հակաւստրեան գիտումներ ունին. Զայս կը հարցունեն արմատական լրագիրք Իտալիոյ, եւ հետաքրքրական է Պ. Քրիսփի տալիք պատասխանը.

Ի ԽՐՈՒԱԹԻԱ

Խրուաթք մեծաւ ցնծութեամբ տօնեցին իրենց հայրենասէր եպիսկոպոսին, Ստրոսմայէրի ձեռնադրութեան 40ամեակը. Ստրոսմայէր եպիսկոպոս իր հմտութեամբ, իր բարեաց մարդութեամբ և իր սլաւական-խրուաթական հայրենասիրութեամբ սիրելի եղած է ո՛չ միայն իր ազգին այլ և ամեն սլաւ ժողովրդոց. Վատիկանի վերջին ժողովոյն մէջ անսխալութեան վարդապետութեան հրատարակման դէմ խօսեցաւ, բայց և այնպէս երբեք չընկաւ, և արդի Պապէն պատիւներ ալ տեսաւ. Ստրոսմայէր իր եպիսկոպոսական քաղաքը—Տիաքօվար—զարդարեց հոյակապ մայր-եկեղեցւով մը, և իր տարեկան 300 հազար ֆր. ի եկամտից մեծագոյն մասը կը գործածէ դպրոցաց բացման և աղքատաց ու կարօտելոց սփոփման. Իր սլաւական հայրենասիրութեամբ ատելի եղած է Մաճառներուն, որք իրենց տիրապետութեան ուխտեալ թշնամիներէն մին կը համարեն զնա, և անիրաւ չեն. որովհետեւ 1850ին Ստրոսմայէր Տիաքօվարի եպիսկոպոս կարգեալ ի ձեռն Խրուաթիոյ այն ժամանակի Փոխարքայ փառաւոր Եէլլաչիչ խրուաթ զօրապետին, որ երկու տարի յառաջ զէն ի ձեռին մեծաւ քաջութեամբ պաշտպանած էր Խրուաթիոյ անկախութիւնը Մաճառաց դէմ. Աւստրիոյ բանակին զօրապետաց մէջ գրեթէ Եէլլաչիչ միայն էր որ յաղթեց Մաճառներուն. Եէլլաչիչէ պաշտպանեալ եպիսկոպոս մը Մաճառաց բարեկամ չէր կրնար լինել հարկաւ. Ստրոսմայէր սլաւական գաղափարի առաքեալ նկատած է ինքզինք ամեն ժամանակ, կաթոլիկ Սլաւներն յորդորելով սիրով վարուիլ օրթոտոքս Սլաւներուն հետ. 1888 տարւոյն մէջ Ստրոսմայէր եզական առիթ մը ձեռք ձգեց այս զգացումն յայտնելու. Ռուսք ի Քիէվ կը տօնէին Քրիստոնէութեան ի Ռուսիա մուտ գտնելուն 900րդ տարեդարձը. Ստրոսմայէր Քիէվի Համալսարանին Տնօրէնութեան խնդակցական երկար հեռագիր մը ուղղեց, որ սա բառերով կը վերջանար. «Աստուած օրհնէ զՌուսիա, ճշմարիտ հաւատքը տայ նմա, և օգնէ նմա քրիստոնէական դիւցազնութեամբ կատարելու՝ բայց ի միւս պաշտօններէն՝ նաեւ այն պատմական պաշտօն զոր Աստուած սահմանած է զնա կատարել». Այս հեռագիր որ բոլորովին անմեղ թուեցաւ բազմաց, ընդհակառակն բուռն դժգոհութիւն պատճառեց ի Փէշթա. Պ. Թիսա դիտողութիւններ ըրաւ կայսեր, որ մի քանի յարմար ետքն ի Խրուաթիա պատահելով Ստրոսմայէր եպիսկոպոսին, խստիւ պախարակեց զնա՝ ըսելով. «Երբ այդ հեռագիրը գրեցիք, Տէր Եպիսկոպոս, չհասկցաք թէ ո՛րպիսի յանցանք կը գործէիք Եկեղեցւոյ և Պետութեան դէմ». Եպիսկոպոսն անվրդով պատասխանեց. «Վեհափառ Տէր, իմ խիղճս չի մեղադրեր զիս». Ըստ և մեծնցաւ հայրենասէր եպիսկոպոսն, որուն այն գիշեր իր քաղքին մէջ ժողովուրդն ինքնայօժար լուսավառութեամբ մը պատիւ ու ցոյց ըրաւ.

Իր յոբելեանին առթիւ, Ստրոսմայէր Աւստրիոյ ամեն սլաւ ժողովրդոց կողմէ խնդակցական հեռագիրներ ստացաւ.

Ի ՊՈՀԷՄԻԱ

Փրակայի նահանգային երեսփոխանական ժողովոյն յաւելուածական ընտրութեանց մէջ, Երիտասարդ Չեխք յաղթանակ տարին բովանդակ գծին վրայ, և յաղթուեցան Ծեր Չեխք, որք կը ջատագովէին Կայսերական կառավարութեան հետ իրաւախոհութիւն՝ Երիտասարդ Չեխերուն յուզած խնդրոց վրայ.

Ի սկզբան կը յուսացուէր թէ չեխ ազգը, կայս. կառավարութեան բարեյօժար տրամադրութեանց անսալով, այժ պիտի տար ազգին ծեր կամ պաշտպանողական կուսակցութեան, որ նահանգային ժողովոյն մէջ մեծամասնութիւն ստանալով, իրաւախոհութեան քաղաքականութիւնն ի գլուխ պիտի հանէր գերման տարրին հետ. Բայց Երիտասարդ Չեխերուն ընտրական յաջողութիւններէն դատելով, այս յոյս ի գերեւ ելնել կը թուի.

Ի ՊԵՐԼԻՆ

Անցեալ օր կը նշանակէինք Պերլինի ճարտարարուեստական ցուցմանը յաջողութիւնն, իր գործարանաց եւս քան զեւս գործօն վիճակն, իր առեւտրական յարաբերութեանց յարաճուն զարգացումն. Այս առթիւ կը կարդանք եւրոպական լրագրաց մէջ թէ հողերուն արժէքն ամեն ենթադրութենէ գեր ի վեր համեմատութեամբք կը բարձրանայ Պերլինի մէջ. Օրինակ մը բաւ է. Միւլլերսթրասէ փողոցին մէջ, մաս մը գետին որ իբր քառորդ դար յառաջ 9,600 մարքի ծախուած էր Պ. Ֆրիդէի կողմէ առ հիւպատոս Պ. Բարօ, այսօր երեք միլիոն մարքէ աւելի կ'արժէ. Երկու միլիոն մարք քանի մը շաբաթ յառաջ տրուեցաւ, բայց Պ. Բարօ—առայժմ—երեք միլիոն մարքէ պակաս չի տար. Ի՞նչ կը զգայ արդեօք Պ. Ֆրիդէ, որ նմանապէս ողջ է.

— 27 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՐԻՇՊՈՒՐ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

Առնոյ, այդ հեղեղատն ամեհի ջրվէժ մըն էր որուն փրփրադէզ ջուրերը Միջերկրականին մէջ կը թափուէին. սակայն մարդուն հանճարը մեղմացնելով անոր դէմ՝ զսպեց զայն. Հիմակ, այդ հեղեղատի ջուրերը Թումբերու մէջ առնուելով եւ ուղղութիւնը փոխուելով, կը ծառայեն ոռոգելու այն հողերը զորս կը ծածկեն Մէնտօնը զարդարող հազարաւոր լիմոնենիք.

Այդ հեղեղատին վրայ, որ գեղանկար վայրի մը մէջէն փորուած է եւ ինքնին իսկ շահեկան տեսիլ մը կ'ընծայէ, միակամար կամուրջ մը ձգուած է, մեծ յանդգնութեամբ, որուն երկու ծայրերը կը կենան Ֆրանսացի եւ Իտալացի մաքսատանք.

Լասէնի կոմսը Նիսէն Մէնդօն տանող ճամբուն մէկ մասն ընթացած էր առանց կառապանին խօսք ուղղելու. Իտալացի մըն էր սա որ հազիւ Ֆրանսերէն քանի մը բառ գիտէր. բայց կոմսն այնքան լաւ կը խօսէր Իտալերէնն իբր թէ Ֆլորէնձայի կամ Հռոմի մէջ ծնած ըլլար.

Կէս օրին մօտ, ուղեւորք կանգ առին Թուռպին գիւղին առջեւ, ձիերուն փարատ տալու եւ զանոնք հանգստացնելու, ու միանգամայն իրենք ալ քիչ մը սնունդ առնելու համար. Այս պատճառաւ Պ. տը Լասէն ստիպուեցաւ քանի մը խօսք ուղղել Իտալացւոյն որ սքանչացած կ'երեւէր Ֆրանսացի մը տանելուն համար որ իրեն չափ եւ թերեւս իրմէ լաւագոյն կերպով կը խօսէր իր լեզուն.

Լռութիւնը խզուած էր այս կերպով.

Երբ ճամբայ ելան, կոմսն յանկարծ խօսքը Իտալացւոյն ուղղեց.

—Անունդ ի՞նչ է, հարցուց.

—Լուիճի, վսեմափայլ տէր, պատասխանեց Իտալացին.

—Երկա՞ր ատեն է որ Նիս կը գտնուիս.

—Երեք տարիէ ի վեր.

—Մէնդօնը ծանօ՞թ է քեզ.

—Շատ լաւ ծանօթ.

—Յաճախ կ'երթա՞ս հոն.

—Այս միջոցիս շաբաթը մէկ քանի անգամ. բայց լաւ եղանակին, երբ ճամբորդները բազմաթիւ են, գրեթէ ամեն օր կ'երթամ.

—Ուրեմն պիտի կրնաս տեղեկութիւն տալ ինծի.

—Պատրաստ եմ ձեր հրամանաց, վսեմափայլ Տէր.

—Ես Մէնդօն կ'երթամ վիլլա մը վարձելու ուր մտադիր եմ անցունել քանի մը ամիս. Այդ բնակարանը գտնելու համար որո՞ւ դիմելու եմ.

—Ճիաքօմօ Բէրդանիին, վսեմափայլ տէր. Բոլոր ազնուական օտարականք անոր տունը կ'երթան. Եթէ ուրիշ ատեն Մէնդօն այցելած ըլլայիք, պիտի գիտնայիք թէ կարելի չէ այնտեղ վայելուչ բնակարան մը գտնել, առանց սիննօր Բէրդանիին դիմելու. Ինքը կը ճանչնայ զիս, եւ եթէ ձեր վսեմութիւնը կ'ուզէ, իր տունը կ'առաջնորդեմ զձեզ. Ես առաջնորդած եմ եւ Ֆրանսացիներ ու անգլիացիներ Ճիաքօմօ Բէրդանիի հետ յարաբերութեան մէջ կը դնեմ. Դեռ վերջերս երիտասարդ Ֆրանսացի մը ներկայացուցի որ ձեր վսեմութեան պէս կը փափագէր վիլլա մը վարձել ամառը Մէնդօն անցունելու համար իր կնոջ եւ զաւկին հետ.

Կոմսը սարսուռ մը ունեցաւ.

—Ա՜հ, բրաւ.

—Կը վստահեցնեմ ձեր վսեմութիւնը թէ Ճիաքօմօ Բէրդանի շատ լաւ կը կարգադրէ գործերը.

—Քիչ մը առաջ յիշած Ֆրանսացիդ Մէնդօն տանող դո՞ւն էիր.

—Այո՛, վսեմափայլ տէր.

—Երկար ատեն կա՞յ.

—Վեց օր.

—Եւ հետը կին մը ու մանո՞ւկ մը կար.

—Ո՛չ այդ օրը, վսեմափայլ տէր. Ֆրանսացին առանձին Մէնդօն տարի եւ իր խնդրանօք՝ սիննօր Բէրդանիի տունն առաջնորդեցի.

—Որ իրեն վիլլա՞ մը վարձեց.

—Այո՛, վսեմափայլ տէր.

—Ո՞ւր, գիտե՞ս.

—Ո՛չ, տէր. Քաղաքին մէջ յանձնարարութիւններ ունէի կատարելիք, և Ֆրանսացին Ճիաքօմօ Բէրդանիին հետ թողուցի. Վիլլան վարձելէն յետոյ, եկաւ գտաւ զիս եւ զինք Նիս բերի նորէն. Յաջորդ օրը դարձեալ Մէնդօն տարի, այս անգամ կնոջը ու զաւկին հետ.

Կոմսին սիրտը կը բաբախէր բուռն սաստկութեամբ.

Տարակոյս չէր մնար թէ, երիտասարդ Ֆրանսացին որուն վրայ կը խօսէր կառապանը, Սանդայի դերակամն ըլլալու էր, եւ այն՝ զոր կինը կը կարծէր, Լասէնի կոմսուհին. Իսկ մանուկը իր աղջիկն էր. իր սիրեցեալ փոքրիկ Լիւսին.

Իտալացին շարունակեց.

—Սիննօրան մանկամարդ սիրուն կին մըն է, տխուր եւ մելամաղձոտ: Իր հիւանդագին դէմքէն հասկցայ թէ շատ պէտք ունէր երկար ատեն Մէնդօն բնակելու.

—Իսկ տղա՞ն, հարցուց կոմսը խռովեալ ձայնով մը, քաջառո՞ղջ էր.

—Պզտիկ աղջիկ մըն էր, երեսին գոյնը քիչ մը նետած, բայց թռչնիկի մը պէս արթուն. Տեսնէիք ինչպէս կը խօսէր. Չէ՛, այդ աղջիկը հիւանդ ըլլալու չէր. Մայրը շատ կը սիրէր զայն. ճամբան մինչեւ վերջը կը համբուրէր.

Այս խօսքերը տարօրինակ նշոյլ մը փայլեցուցին կոմսին աչաց մէջ. Այնպէս մը զգաց, իբր թէ պաղպաղեալ սուր մը կը մխէին սրտին մէջ.

—Իսկ միւսը... ամուսի՞նը, հարցուց խեղդուկ ձայնով մը. Ինքն ալ կը համբուրէ՞ր զայն.

Իտալացին գլուխը օրօրեց.

Եւ պատասխանն ամբողջացնելու համար, յարեց.

—Բայց տղան գրկողը ինքը չէր, այլ մայրը.

Կոմսը սփոփալից հառաչանք մը արձակեց.

—Ուրեմն, ըսաւ խօսակցութեան վերջ տալու համար, երբ Մէնդօն հասնինք, զիս Ճիաքօմօ Բէրդանիի տունը կը տանիս.

Եւ գլխարկը գլխուն վրայ սեղմելով, թէ՛ արեւուն ճառագայթներէն պաշտպանելու և թէ՛ դէմքը ծածկելու համար, դէպի ետեւ նետուեցաւ եւ կառքին մէկ անկիւնը կծկուեցաւ.

Ժամ մը ետքը Մէնդօն հասան.

Լուիճի իր ճամբորդը նախ և առաջ տարաւ այն պանդոկն ուր ինք կ'իջեւանէր սովորաբար. յետոյ, երբ ապահով եղաւ որ ձին առատ վարսակ եւ լաւ խուրձ մը ունէր, կոմսին քով գնաց որ պանդոկին բակին մէջ իրեն կ'սպասէր.

—Հիմակ, ըսաւ, ձեր վսեմութիւնը պիտի առաջնորդեմ Ճիաքօմօ Բէրդանիի տունը.

—Երթանք, պատասխանեց կոմսը.

Կարգ մը նեղ ու մթին փողոցներէ անցան, եւ տասը վայրկեանի չափ քալելէ յետոյ, Իտալացին կանգ առաւ ըսելով.

—Հո՛ս է.

Խանութի մը առջեւ կը գտնուէին որուն պատուհանաց ապակիներուն վրայ Թուղթեր փակցուած էին, քիչ շատ կատարեալ ծանօթութիւններ պարունակող տուներու, պարտէզներու, վարձու կամ ծախու գետիններու վրայ.

—Դուն պանդոկ կը դառնաս, ըսաւ Լուիճիին, եւ հոն ինծի կ'սպասես. Չըլլայ որ այնտեղէն հեռանաս, վասն զի հաւանաբար քիչ մը վերջը քեզի պէտք պիտի ունենամ.

—Կ'սպասեմ, վսեմափայլ տէր. Բայց խնդրեմ, չի մոռնաք ըսել Ճիաքօմօին թէ ես էի ձեզ խորհուրդ տուողը որ իրեն դիմէք.

—Անհո՛գ եղիր.

Իտալացին հեռացաւ եւ կոմսը խանութ մտաւ. Մարդ մը կար հոն, Թղթերով ծածկուած սեղանի մը առջեւ նստած. Դրան բացուելուն աղմուկը լսելով, գլուխը վեր առաւ. յետոյ ոտքի ելաւ և խոնարհաբար բարեւեց այցելուն.

—Կրնա՞մ սիննօր Ճիաքօմօ Բէրդանիին հետ խօսիլ, հարցուց Պ. տը Լասէն.

—Ինչպէ՞ս չէ, պարոն, հրամմեցէք նստեցէք. Ճիաքօմօ Բէրդանին ես եմ. ի՞նչ կերպով կրնամ ծառայել ձեզ.

—Թերեւս երկու կամ երեք օրէն փոքր վիլլա մը վարձելու պէտք ունենամ.

—Ճիշդ ձեր ուզածին պէս տուն մը կայ, պարոն. սքանչելի փոքրիկ վիլլա մը, լիմոնենիներու պարտէզի մը մէջտեղ, որ Միջերկրականին վրայ կը նայի.

—Տեսնենք. Ես միայն ունիմ Մէնդօնի մէջ բաւական տարածութեամբ եւ լաւ դիրքով հող մը գնել, որուն վրայ եւ ինքս տուն մը պիտի կառուցանեմ.

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախընթաց օր Դատական Նախարարութեան կողմէ առ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրն ուղղեալ պաշտօնագիր մը կը հրաւիրէր Ն. Ամենապատուութիւնն՝ ներկայ գտնուիլ Հայոց և Յունաց Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհմանց խնդրոյն քննութեան համար կազմեալ յանձնաժողովոյ երեկի նիստին, սակայն Ս. Պատրիարք Հայրն հիւանդ ըլլալով չ'կրցաւ երթալ։

Ն. Ամենապատուութիւն տակաւին անկողնոյ կը ծառայէ և բժշկաց ձեռամբ կը դարմանուի։

* *

Վերոյիշեալ յանձնաժողովն երէկ երկրորդ անգամ ըլլալով ի նիստ գումարեցաւ Ատլիյէի պաշտօնատան մէջ, ընդ նախագահութեամբ Դատական Նախարար Վսեմ. Րիզա փաշայի և մինչեւ իրիկուն խորհրդակցութիւններ կատարեց։ Ներկայ էին Վսեմ. Սաւֆէթ ու Յարութիւն փաշաները, Պէյլիքճի Րաիֆ էֆէնտի և կրօնական գործոց տնօրէն Զիւվէր պէյ։ Բարտուղարի պաշտօնը կը վարէր Դատական Նախարարութեան Մէքթուպճի Շէվքէթ պէյ։

Այս առթիւ Թարիք հետեւեալը կը գրէ.

Սոյն յանձնաժողովոյ խորհրդակցութեանց վրայ թէեւ Բերայի լրագիրք ինչ ինչ մանրամասնութիւններ հրատարակած են, սակայն ցարդ կատարուած բանակցութիւնք բոլորովին գաղտնի կը պահուին, որով հրատարակուած տեղեկութիւնք միայն ենթադրութեանց վրայ հիմնեալ են և հետեւաբար ճշմարտութենէ հեռի։

Յանձնաժողովս երբ իւր խորհրդակցութիւններն աւարտէ, արդիւնքը տեղեկագրով մը պիտի հաղորդէ Բ. Դրան, ուր հարկ եղած գործողութիւնք լրացուելէ յետոյ անտարակոյս իրաց ճշմարիտ վիճակը պիտի ծանուցուի և հետեւաբար հարկ է խնդրոյն ելքին սպասել։

Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ Այվազեան, որուն Պէօյիւքտէրէի ռուսական դեսպանատանն երթալը ծանուցինք երէկ, ներկայ գտնուեցաւ Ռուսիոյ Վեհ. կայսեր անուան տօնախմբութեան առթիւ դեսպանատան մատրան մէջ կատարուած գոհաբանական աղօթից։

Ն. Արժանապատուութիւն կրօնական արարողութիւններէն յետոյ ներկայից հետ դեսպանատան մեծ դահլիճն ելաւ և հոն դեսպանատան գործակատար Պ. Եաստոֆքի ներկայանալով յանուն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հարկ եղած շնորհաւորութիւններն ըրաւ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

(Պէյլէրպէյ և Չէնկէլքէօյ)

Վարժարանիս ԺԱ. շրջանի վերաբացումը տեղի կ'ունենայ Սեպտեմբ. 10 երկուշաբթի և անմիջապէս դասախօսութիւնք կ'սկսին։

Ներկայ տարւոյս մէջ վարժարանն ընդարձակ և օդաւէտ շէնքի մը մէջ փոխադրուած ըլլալուն նոր կարգադրութիւններ եղած են նաեւ լիաթոշակ գիշերօթիկներ ընդունելու։

Գաւառացի ծնողք եւս պիտի փութան անշուշտ օգուտ քաղել այն դիւրութիւններէն զոր կ'ընծայէ իրենց սոյն վարժարանը՝ խիստ չափաւոր գնով գաւառներէն գիշերօթիկ աշակերտուհիներ ընդունելով։

Ամէն կողմերէ ծրի գիշերօթիկներու համար եղած առաջարկութիւնք ցաւօք ստիպուած ենք մերժել, որովհետեւ թիւն արդէն լրացած ըլլալով։

Նոր աշակերտուհի տալու և մանրամասն տեղեկութիւն առնելու համար՝ դիմել ի վարժարան ընկերութեան Պատրիարքարան փողոց թիւ 12, Սեպտմ. 10էն սկսեալ ամէն առաւօտ առ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

1890 օգոստ. 28
Գում-գաբու.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Աշխարհահռչակ երկրախոյզ Պ. Սթէնլիի «Ուղեւորութիւնն ի Խաւարակուռն Ափրիկէ» որ Արեւելքի մէջ իբր թերթօն հրատարակուելով այնքան անյագութեամբ կարդացուեցաւ հասարակութենէն, այս անգամ գրքոյկի ձեւով, և մէջն ունենալով մի յատուկ քարտէս ուղեւորութեան վայրացն, հրատարակութեան եղած է Բիւզանդեան գրատան կողմանէ, Արեւելքի մաքուր տպագրութեամբ, և նուէրի համար ալ մասնաւոր գեղեցիկ կազմով, եւ կը վաճառուի ի գին 3 դահեկանի, նոյն գրատան մէջ, Սեղրոս խան թիւ 5, Ղալաթիա, և ամէն գրավաճառաց քով։

ՀԱՅԸՆՏԻՐ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ արձակ եւ ոտանաւոր ընտիր գրուածոց, աշխարհիկ լեզուաւ, հանդերձ ծանօթութեամբք (ՄԻՆԱՍ ԳԱՔԱՄԱՃԵԱՆ). Մասն առաջին.

Սոյն երկասիրութիւն կրնայ իբր առաջնորդ ծառայել մաքուր և ընտիր աշխարհաբար գրելու ի պէտս դեռավարժ ուսանողաց։

Երկրորդ մասն ընդ մամլով է, և պիտի հրատարակուի ընդհուպ։ 1—2

ՄԱՍԻՍ
ՀԱՆԴԷՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

Բացուած է նոր բաժանորդագրութիւն՝ 1890 սեպտեմբեր 1էն սկսեալ, հետեւեալ պայմաններով.— Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 20 գրուշ և գաւառաց համար մէկ քառորդ ոսկի։

Սեպտեմբեր 1ի թիւն, որ վաղը հրապարակ կ'ելլէ, կը բովանդակէ.

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.—Ազգ. Տեսութիւն
ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ.—Գեն. Տէր-Աստուրով և Հայր Սուրբ.
ՍԻՊԻԼ.—Կապոյտ աղջիկը. քերթուած.
ՖԱՆԹԱԶԻՕ.—Երջանկութեան աշխարհը.
ԼԵՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆ.—Յուղարկաւորութենէ դարձին. Պատկեր.

(ՄԱՍԻՍի այս թուոյն հետ միասին կը տրուի 1889 սեպտեմբեր 1էն 1890 օգոստոս 31ի շրջանին (24 թիւ) նիւթերու ցանկն եւ կափարիչը։)

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ

Դասը գիւղի «Մանկական Պարտէզը» կը բացուի սեպտեմբեր 3ին, երկուշաբթի օրը։

Վարժարանի թոշակն է՝ 30 և 40 դահեկան։ Ոև իցէ պատճառաւ բացակայութեան համար ամսաթոշակը չի զեղչուիր։

Ուսմունք մասամբ ֆրանսերէն լեզուաւ պիտի աւանդուին։

7 տարեկան հասակէն սկսեալ աղջիկները կ'առնեն դաշնակի դասեր, առանց թոշակի յաւելման։

Անգլիերէն կ'աւանդուի յատուկ թոշակաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Կարնոյ նահանգին ընդհանուր դատախազ անուանեցաւ Ահմէտ Լութֆի էֆէնտի, կեդրոնական ընդհանուր դատախազի օգնական Արչիպեղագոսի կղզեաց նահանգին։

Կարնոյ վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Խուլուսի էֆէնտի, նախագահ պատժական ճիւղի վերաքննիչ ատենին Վանայ։

Վանայ վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Էմին էֆէնտի, նախկին շրջանաւարտ Իրաւագիտական վարժարանին և քարտուղար Եղեռնադատ ատենին։

Կարնոյ նախնական դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Րէշիտ էֆէնտի, նախագահ պատժական ճիւղի նախնական դատարանին Վանայ։

Վանայ նախնական դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Ահմէտ Վէֆիք էֆէնտի, նախագահ պատժական ճիւղի նախնական դատարանին Կարնոյ։

Արչիպեղագոսի կղզեաց նահանգին կեդրոնական ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ Իզզէթ էֆէնտի, նախկին շրջանաւարտ Իրաւագիտական վարժարանին և քարտուղար Վճռաբեկ ատենին։

— —

Սանիյէ Միւթէմայիզի աստիճան տրուեցաւ Պետական Խորհրդոյ Նախնական ատենին առաջին օգնական անդամ Հիւսէյին էֆէնտիի։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Վանայ Ամասիյէ գաւառակին գայմագամ Խօմէր պէյի և Կրթական Նախարարութեան բարձրագոյն վարժարանաց վարչութեան արձանագրիչ ու Պէշիկթաշ Թէրէքքի վարժարանին տնօրէն Ակեահ էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ Պետական Խորհրդոյ օգնական անդամ Րաճըպ պէյի, քարտուղար Սիւլէյման պէյի և Ընկիւրիի Պոզաղլեան գաւառակին գայմագամ Մէհմէտ էֆէնտիի։

— —

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կրէտէի կուսակալութեան խորհրդական Ճորճի փաշայի։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Յունաստանի ընդհանուր հասութից գանձման տնօրէն Պ. Բալտրիսի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ կղզեներու ոստիկան-զինուորաց հարիւրապետ Եուսուֆ էֆէնտիի։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն երէկ կայս. պալատ գնաց և Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն ստանալով Բ. Դուռը դարձաւ։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշա երէկ իւր քով հրաւիրեց Ոստիկանութեան Նախարար Նազըմ պէյն և ինչ ինչ խնդրոց վրայ խորհրդակցեցաւ։

—Ամերիկեան դեսպան Պ. Սալոմոն Հիրշ, որ Ամերիկայէն մայրաքաղաքս վերադարձած էր, երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ու Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ։

— —

ՎՍԵՄ. ՅԱԿՈԲ ՓԱՇԱ

Ելմտական Նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշա հիւանդ ըլլալով երէկ իւր պաշտօնատեղին չգնաց։

— —

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

Այն ունկնդրութեան միջոցին զոր անցեալ ուրբաթ Վեհ. Սուլթանը շնորհեց աւստրիական դեսպան Պառոն տը Քալիչէի, դեսպանն իւր վեհապետին ինքնագիր մէկ նամակն յանձնեց Ն. Վեհափառութեան, որով Ֆրանձ Ժոզէֆ կայսրը կը ծանուցանէ իւր դստեր Մարի Վալէրի արքիդքսուհւոյն ամուսնութիւնը Սալվադոր արքիդքսին հետ։

— —

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Երէկ Ռուսիոյ Վեհ. Աղեքսանդր Գ. կայսեր անուան տօնախմբութեան առթիւ Պէօյիւքտէրէի ռուսական դեսպանատան մատրան մէջ գոհաբանական հանդիսաւոր աղօթքներ կարդացուեցան, ի ներկայութեան դեսպանատան գործակատար Պ. Եաստոֆքի, դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնէից, պահակ շոգենաւի հրամանատարին ու սպայից և մայրաքաղաքիս ռուս գաղթականութեան երեւելեաց։

Եկեղեցական արարողութիւններէն յետոյ, ներկայք դեսպանատան մեծ դահլիճն ելան, ուր գործակատար Պ. Եաստոֆքի ներկայանալով իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին։

Նաւահանգստի մէջ գտնուող օտար դեսպանատանց պահակ շոգենաւերն ինչպէս նաեւ ռուսական շոգենաւք դրօշակներով զարդարուած էին։

Օսմանեան պահակ շոգենաւն եւս, որ նոյնպէս դրօշակներով զարդարուած էր և մեծ կայմին վրայ պարզած էր ռուսական դրօշը, միջօրէին թնդանօթի քսան և մէկ հարուածներ արձակեց։

Կայս. պալատան կողմէ արարողապետ Մունիր փաշա ու առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաշա և Բ. Դրան կողմէ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին թարգման Վէքիլ էֆէնտի ու Արտաքին գործոց Նախարարին թարգման Միքայէլ էֆէնտի ռուսական դեսպանատուն գնացին ի շնորհաւորութիւն։

Երէկ գիշեր ռուսական դեսպանատան ամարանոցն ի Պէօյիւքտէրէ ինչպէս նաեւ պահակ շոգենաւը չքնաղապէս լուսազարդուած էին և հրախաղութիւնք եղան։

Դեսպանատան գործակատար Պ. Եաստոֆքի պարահանդէս մը տուաւ, որուն ներկայ էին Արտաքին գործոց Նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշա, Մաքսային վերատեսուչ Հասան Ֆէհմի փաշա, Խարիճիյէի արարողապետ Իպրահիմ պէյ, Ֆերիք Վիթալիս փաշա, Արտաքին գործոց Նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի որդին Շէրիֆ պէյ, Սերպիական դեսպանը, Դարատաղի գործակատարն և այլ երեւելիք։

— —

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ

Լ. Հէրալտ կը ծանուցանէ թէ ելմտական նախարարութեան խնդրանօք Սպարապետի Դուռը, ծովային նախարարութիւնը և արքունի թնդանօթարանը վերաքննելով իրենց արտասովոր ելմտացոյցը, անոնց վրայ մէկ երրորդ զեղչ մը ըրած են։

— —

ԻԶՄԻՐԻ ՔԱՐԱՓՈՒՆՔ

Յայտնի է թէ կայս. անձնական Գանձուն նախարարութիւնը տասնչորս միլիոն ֆրանքի գնած է Իզմիրի քարափունքը և այդ գնման ի հաշիւ երեք միլիոն վճարած է։ Այժմ օսմանեան ընկերութիւն մը կազմուելու վրայ է յիշեալ քարափանց շահագործումն ստանձնելու համար և կ'ըսուի թէ Օսմ. Պանքան մասնակցութիւն ունի այս գործին մէջ։

— —

ԱՐԳԻԼԵԱԼ ԼՐԱԳԻՐՔ

Հէրալտ կ'իմանայ թէ Յունաստանի լրագրաց ի Թուրքիա մուտքն արգիլուեր է։

— —

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱ

Ստանտար լրագրոյ բարիզեան թղթակիցը կը գրէ.— «Օսմ. կայս. Պանքայի նպաստաւոր շատ մը զրոյցներ կը շրջին այս միջոցիս։ Ոմանք կը հաւատան թէ յիշեալ հաստատութիւն ստանձնելու վրայ է ծխախոտի մենավաճառն ի Պարսկաստան. առ իրաւ է թէ աւստրիական Քրէտիթ-Անշթալտ գրամատան հետ, որուն տնօրէն կարգուեցաւ Պլում փաշա, հաստատեալ բարւոք յարաբերութիւնք անտարակոյս մեծապէս պիտի աւելցնեն Օսմ. Պանքայի ելմտական զօրութիւնը։»

— —

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Առողջապահական յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի։

Յանձնաժողովը նկատողութեան առաւ Քաղաքապետութեան կողմէ մատուցեալ տեղեկագիրն ի մասին հանրային մաքրութեան և անոր վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

Յանձնաժողովոյ նիստէն յետոյ Վսեմ. Միւնիր փաշա Մեծ-Եպարքոսին քով գնաց և տեսակցեցաւ Ն. Բարձրութեան հետ։

— —

ՊՈԼՍՈՅ ՔԼԻՒՊԸ

Պոլսոյ Առեւտրական Նորահաստատ Ակումբի բացումը նախընթաց օր կատարուեցաւ ի Բինպիր-խան, ակումբի կեդրոնատեղին, ուր հացկերոյթ մը տրուեցաւ այս առթիւ։ Բաւասուն անդամք, ներկայացուցիչք Պոլսոյ առեւտրական դասուն, ներկայ էին սեղանին զոր պատրաստած էր ճաշարանապետ Մկրտիչ էֆ. Թօգաթլեան։ Կարգադիր մասնախումբը կը կազմէին տեարք՝ Լ. Պինս, Ա. Կորկօլի, Գ. Կիւմիւշկէրտան, Էմ. Մէրճանոֆ, Պ. Պօզատարի և Ս. Վայս, որք իրենց նախագահ ընտրած էին Օսմ. կայս. Պանքայի Պոլսոյ ճիւղին տնօրէն Պ. Ժիւլիւս Մէյլինճէնը։

Սեղանի վրայ առաջին բաժակն առաջարկեց Պ. Մէյլինճէն՝ Վեհ. Սուլթանի կենաց, հակիրճ բանախօսութեամբ մը գծելով Թուրքիոյ ելմտական և առեւտրական յառաջդիմութիւններն ընդ հովանեաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան։ Բոլոր ներկայք յոտնկայս և «կեցցէ Վեհ. Սուլթան» գոչելով պարպեցին իրենց բաժակները։ Քիչ վերջը խօսք առաւ Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշկէրտան և հետեւեալ բանախօսութիւնն արտասանեց.

Տեարք.— Այս Ակումբի հաստատման նպատակը մի միայն նիւթական պէտքի մը գոհացում տալ չէ, որ երկար ատենէ ի վեր զգալի կ'ըլլար։ Ակումբը մեզ միջոց տալով այստեղ գումարիլ ամեն օր և գործոց վրայ մեր տեսութիւնները պարզել, դիւրութիւն պիտի ընծայէ յոյժ փափուկ պաշտօն մը կատարելու, այն է լրջօրէն ուսումնասիրել այն միջոցներ որոցմով կարելի է եթէ ոչ ի բաց վանել, գէթ կասեցնել մեր վաճառականութեան սպառնացող վտանգը։

Գիտէք, տեարք, որ ատենօք մեր քաղաքը կեդրոն մըն էր ամեն գործառնութեանց, սակայն պարագայից բերմամբ, զորս աւելորդ է յիշեցնել, այս կացութիւն զգալապէս փոխուեցաւ։ Մեզ անկ է այժմ, գէթ մասամբ ձեռք ձգել այդ բարգաւաճումը, ինչ ինչ տնօրինութեանց առիթ տալով, որոց գիտակ էք արդէն, և որոց հետեւանքը պէտք է ըլլայ ծաւալել մեր վաճառականութիւնը։ Այս գործ պիտի դիւրանայ մանաւանդ այնու զի լուսամիտ Վեհապետը որ կ'իշխէ մեր երկրին ճակատագրին, պիտի հաճի հոգ տանիլ մեր դատին այն հայրական հոգածութեամբ զոր կը շնորհէ Իւր ընդարձակածաւալ կայսրութեան բարեկեցութեան ու զարգացման վերաբերեալ ամեն բանի։ Ներեցէք ինձ ուրեմն, տեարք, այս բաժակն առաջարկել մեր Ակումբի բարգաւաճման։

Յետոյ յաջորդաբար բաժակ առաջարկեցին Գալուստ էֆ. Կիւլպէնկեան Պոլսոյ վաճառականութեան զարգացման համար, Թ. Փափազեան էֆ. նախագահ Պ. Մէյլինճէնի կենաց որուն կը պատկանի Ակումբի հաստատման նախաձեռնութիւնը, և Պ. Մէյլինճէն՝ Ակումբի մասնախմբին կենաց։

Այս մասնախմբի անդամներն են՝ Ապուա էֆ. Պ. Պ. Լ. Պինս, Պօզատարի, Վ. Բալլարտ, Ա. Կորկօլի, Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշկէրտան, Տիգրան էֆ. Գարակէօզեան, Սենեքերիմ էֆ. Մանուկեան, Պ. Պ. Ժ. Մէրճանոֆ, Միլինճէն, Սուհամի, Ստավրօ, Ճօն Թոմսըն, Վէյս եւ Ուիթալ, որք յուլիս 2ին Օսմ. կայս. Պանքայի մէջ գումարեալ ընդհանուր ժողովոյն մէջ ընտրուած են միաձայնութեամբ։

Սեղանէն յետոյ, հանդիսականք ցրուեցան յոյժ լաւ տպաւորութեան մը ներքեւ զոր կրած էին այս հանդէսէն։

Առեւտրական Ակումբը իր տրամադրութեան ներքեւ ունի ծխարան մը, ընթերցարան մը և ճաշի սրահ մը, և ամեն դիւրութիւն կ'ընծայէ վաճառականաց համախմբման։ Ընթերցանութեան սրահին մէջ Ակումբի անդամք պիտի գտնեն Եւրոպիոյ գլխաւոր լրագիրը, ելմտական և պատկերազարդ հանդէսներ, ինչպէս նաեւ օրուան հեռագիրն։

— —

ՊՈԼՍՈՅ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿԸ

Առեւտրական նախարարութեան մէկ յանձնարարութեանը վրայ, Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակն երէկ նկատողութեան առաւ Պոլսոյ Ապահովութեան Մնտուկի վարչական ժողովոյ անդամներէն Կիւմիւշկէրտան Տիգրան եւ Զախարիա Հաճօբուլօ էֆէնտիներու հրաժարականները։

Առեւտրական Սենեակը նկատելով որ այս երկու անդամք իրենց անձնական զբաղմանց պատճառաւ հրաժարած են եւ նկատելով որ այդ վարչական ժողովը տասն եւ հինգ օրը մէկ անգամ ի նիստ կը գումարի եւ նիստը երկու ժամէն աւելի չտեւեր, հրաժարման այդ պատճառն ընդունելի չէ դատած և հետեւաբար մերժած է անոնց հրաժարականը։ Սենեակն իւր այս որոշումը պիտի հաղորդէ Առեւտրական Նախարարութեան։

— —

ՍԷԼԱՆԻԿԻ ՀՐԿԻԶԵԱԼՔ

Դատական նախարար Վսեմ. Րիզա փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է նպաստելու համար Սէլանիկի հրկիզելոց։ Այս յանձնաժողով չորեքշաբթի օրը իւր առաջին նիստն ըրաւ։

— —

ՅՈՅՆՔ ԵՒ ԼԱՏԻՆՔ ՅԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

Բարիզի կղերական Լ. Բ—— թերթին ուղղեալ թղթակցութիւն մը կը պատմէ թէ Երուսաղեմի յոյն եկեղեցականաց և լատին ֆրանչիսկեանց միջեւ կռիւ ծագեր է փոքր գետնի մը համար զոր իւրաքանչիւրն իբր իւր սեպհականութիւնը նկատել կուզէ։ Աստուածածնայ գերեզմանին եւ Գեթսեմանիի քարայրին մէջտեղ գետին մը կայ որուն անցադարձը հաւասարապէս ներելի էր յունաց և լատինաց, սակայն այս վերջինք ի վաղուց անտի սեպհականութեան իրաւունքներ հաստատել կ'ուզէին։ Վերջերս յոյնք սկսան պատ մը շինել քարայրին և գետնին շուրջը, պատին մէջ դուռ մը բանալով, որպէսզի իրենց սեպհականութեան իրաւունքը հաստատուի։ Ֆրանչիսկեան կրօնաւորաց պետը բողոք բարձաւ ֆրանսական հիւպատոսարանին, օգնութիւն և պաշտպանութիւն խնդրելով։ Մինչ մէկ կողմէ հիւպատոսական փոխանորդ Պ. Ժէնաս ձեռնարկներ կ'ընէր խնդիրը դիւանագիտական ճամբով կարգադրելու համար, Ֆրանչիսկեանք՝ վրաններու տակ բնակութիւն հաստատելով, սկսան գիշեր ու ցերեկ հսկել որ պատին շինութիւնը առաջ չի տարուի։

Սակայն Կ. Պոլսէն ղրկուած հրաման մը Յունաց իրաւունք տուաւ եւ հաստատեց թէ խնդրոյ առարկայ եղող գետինը անոնց սեպհականութիւնն էր։ Այն ժամանակ ֆրանչիսկեան կրօնաւորներն հեռացնելու համար ոստիկաններ ղրկուեցան որք հրաւիրեցին զանոնք հեռանալ։ Լատին կրօնաւորները խոյս տալ չի տալու համար, ֆրանսական հիւպատոսը խորհուրդ տուաւ անոնց եւ քաշուիլ. ֆրանչիսկեանք հնազանդեցան, դրաւորապէս բողոքելով։ Ասոնց մեկնումէն յետոյ, յոյնք՝ օսմ. իշխանութեան պաշտպանութեան ներքեւ՝ առաջ տարին իրենց շինութիւնն որ աւարտած է։

Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպանատունն այժմ զբաղած է այս խնդրով։

— —

ԵԼԵԿՏՐԱՇԱՐԺ ԹՐԱՄՎԷՅ

Վահրամ պէյ Տատեան մենաշնորհ խնդրած է մինչեւ Պէօյիւքտէրէ ելեկտրաշարժ թրամվէյի գիծ մը հաստատելու համար։ Այս խնդրագիր այժմ կը քննուի Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մասնագէտ խորհրդականաց դիւանին մէջ։

— —

ԽԱՐԴԱԽԵԱԼ ԽԱՀՈՒԷ

Մայրաքաղաքիս գաղթարկերի վաճառականաց մին մեծաքանակ խարդախեալ խահուէ ստացած է։ Այդ խահուէն կը պատրաստուի կանեփի ալիւրով որուն հետ [illegible] կոչուած տեսակ մը խեժ կը խառնեն։ Յետոյ այս խառնուրդը մեքենայով մը կը կաղապարեն խահուէի ձեւ տալու համար, և մէկ հինգերորդ մասամբ ճշմարիտ խահուէ կը խառնեն հետը, քիչ շատ բնական համ մը տալու համար։

Այս խարդախեալ խահուէին օխան 5 ղրուշի կուգայ պատրաստողին, որ 13 ղրուշի կուտայ զայն մանրավաճառաց որք օխան 18 ղրուշի կը վաճառեն ժողովրդեան։ Այս խարդախեալ խահուէէն մեծ քանակութեամբ կը գտնուի Պոլսոյ և Վոսփորի գիւղերու նպարավաճառաց քով։ Խարդախեալ խահուէն դիւրին է ճանչնալ հետեւեալ կերպով. երբ զայն խարկէք, հատիկները նախ ճաթռտելով կը տարածուին և յետոյ նորէն կը սեղմուին. անոր միջոցաւ հիւուած սուրճը երբ գաւաթներու մէջ լեցուի, վրան իւղի նման փրփուր մը կը գոյանայ։

Վիեննայի օսմանեան դեսպանատան նորընտիր զինուորական կցորդ տեղակալ Ֆուատ պէյ, որդի նախորդ Աթիֆ Իսմայիլ փաշայի, երէկ իրիկուն իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ եւրոպական կառախումբով։

—Նիկոմիդիոյ պահեստի զօրաց հրամանատար Սատէտտին փաշա, որ մէկ քանի օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուէր, Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն ընդունելէ յետոյ իւր պաշտօնատեղին վերադարձաւ։

—Է. զօրաբանակի (Եէմէն) սպայակոյտի նախագահ գնդապետ Րաուֆ պէյ, որ մայրաքաղաքս հրաւիրուած և եկած էր, կայս. հրամանաւ պաշտօնի մը կոչուեցաւ Սպարապետի Դրան ընդհանուր սպայակոյտի չորրորդ ճիւղին մէջ։

—Եոզղատի որբերուն օգնելու համար նահանգին մէջ նպաստամատոյց յանձնաժողով մը կազմուած է, որ իւրաքանչիւրն հինգ ղրուշի նպաստի տոմսեր պատրաստած է։

—Ջէրիտէ կը պատմէ թէ ի Մեծ կղզի Լիզօր անուն մարդ շաբաթ մը առաջ մէկ քանի տաղաւարներ շինել կուտայ, սակայն առողջապահական քննիչներն հանրային առողջութեան վնասակար կը դատեն զայնս, որով կառավարութիւնը կ'ազդարարէ Լիզօրի փլցնել այդ տաղաւարները։ Լիզօր հակառակած ըլլալով կը բանտարկուի եւ բանտին մէջ կը մեռնի։ Ընտանիքն իմանալով ընդհանուր դատախազութեան դիմած եւ դիպուածին մը կատարել խնդրած ըլլալով, օրինական գործողութիւնք կատարուելու վրայ են։

—Կայս. Թալէա շոգենաւն, որ Տօլմա Պաղչէի առջեւ կը կենայ, երէկ իրիկուն դէպ ի Միջերկրական ուղեւորեցաւ։

—Պանտրմայէն կը գրեն թէ, կ'ըսէ Սապահ, տեղւոյն թաղապետութեան մէջ գործուած զեղծմանց պատճառաւ հինգ անդամներ պաշտօնանկ եղած և ուրիշներ ընտրուած են անոնց տեղ։

—Քաղաքապետութեան պաշտօնեայք այս շաբթու 1100 օխա պակաս կշռող հացեր գրաւած և բաշխած են աղքատաց։

—Երէկ Մուտանիայէն եկող Մախսուսէի Պէնկիշէ շոգենաւին մէջ Թրասքորէ անուն 45 տարեկան իտալացի մը յանկարծամահ եղաւ։ Այս մարդ, որ ասիական երկաթուղւոյ գործաւորներէն էր, ընտանեօք Մուտանիայէ կուգար։ Առողջապահական պաշտօնեայք յետ քննութեան հաստատեցին թէ Թրասքորէ կուրծքի հիւանդութեամբ մեռած էր և թաղումն արտօնեցին։

—Սէլանիկէն կը գրեն թէ օգոստոս 27ի երկուշաբթի գիշերը Գալամարիայի դրան դուրսը գտնուած սրճարանէ մը հրդեհ ծագեր է, սակայն անմիջական օգնութիւնք վտանգին առաջքն առեր են, այդ հրդեհ կրնայ եղեր մեծ աղէտից պատճառ ըլլալ, որովհետեւ նոյն պահուն հիւսիսային սաստիկ հով մը կը փչէր եւ այդ սրճարանի չորս կողմն տաղաւարաձեւ խանութներ կը գտնուին եղեր։

—Երէկ պատմեցինք թէ Մախսուսէի Սէլանիկ շոգենաւին մէջ հրդեհ ծագելով մէկ մասն այրած էր։ Արդ, այդ շոգենաւ երէկ նաւաշրան տարուեցաւ նորոգուելու համար։ Ծովային նախարարը տեղեկանալով որ հրդեհի պահուն շոգենաւին առաջին, երկրորդ ու երրորդ նաւապետք բացակայ են եղեր, երէկ մինչեւ իրիկուն զբաղեցաւ թէ՝ այդ նաւապետներու և թէ՝ նաւաստիներու ու այլ պաշտօնէից հարցաքննութեամբ։

—Երէկ Սկիւտարի Պալապան Իսկէլեսիի մօտ նաւակներ պահելու յատուկ տեղ մը փլչելով, Մահմուտ անուն մարդ մը թեթեւապէս վիրաւորուեցաւ և երեսունի չափ նաւակներ փլատակաց ներքեւ մնալով խորտակեցան։

—Երէկ թէ՝ Հիճազէն և թէ ասիական գաւառներէ որ և է տեղեկութիւն առնուած չէ հնախօսի նկատմամբ։ Ասկից կ'ենթադրուի թէ այդ կողմերու առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է։

—Կայս. հրամանաւ՝ Թ. Հաքիքաթ լրագրոյ արտօնատէր Մէհմէտ Ճէվտէտ էֆէնտի թաղապետութեան Ա. շրջանակին տնօրէնի օգնական անուանուած է։

—Ղալաթիոյ ժամագործներէն Պ. Պ. Կրիւմփերկ և Լութրիանի վաճառատունէն 300 ոսկիոյ գողութիւն մը եղած էր ասկից առաջ, և Պ. Կրիւմփերկ ինչպէս նաեւ վաճառատան պահապանը, Նշան, ձերբակալուած էին գողութեան հեղինակն ըլլալու կասկածանօք։ Ըստ տեղեկութեան [illegible], Բերայի դատարանն՝ որ քննութիւն մը բացած էր այս առթիւ, անպարտ արձակեր է Պ. Կրիւմփերկն, իսկ Նշանը վեցամսեայ բանտարկութեան դատապարտեր է, որովհետեւ հակասական յայտարարութիւններ ըրած էր։ Պ. Կրիւմփերկ այժմ դատ բացած է Պ. Լութրիանի դէմ՝ իրենց ընկերութիւնը լուծած ըլլալուն համար, և հաշուոց վերաքննութիւն, գողցուած նիւթոց ետ տրուիլն եւ վնասուց հատուցում պահանջելով։

—Հաճի Ալի Էքպէր անուն օսմանեան ընկերութիւն մը, որ չորս հոգիէ կը բաղկանայ, յանձն առած է շինել ասիական երկաթուղւոյ Էսկի Շէհիրէն մինչեւ Էնկիւրի շինուելիք գծին 65 քիլոմեդրէ բաղկացեալ մէկ մասը։

—Մախսուսէի շոգենաւ մը երէկ մայրաքաղաքս բերաւ 27 ձիեր, որք Չիֆթէլէր ագարակի ասպաստանին մէջ բուծուած են։ Այս ձիեր կայս. ախոռները տարուեցան։

—Էնկիւրիի նահանգին վերաքննիչ ատենի ընդհանուր դատախազ Րէշիտ պէյ, Դատական նախարարութեան հրամանաւ Էնկիւրիէն ճամբայ ելած է նոյն նահանգին շրջակայ գաւառաց ու գաւառակաց դատական գործերը քննելու համար։

—Վեհ. Սուլթանի հրացանակրապետ Ահմէտ Ճէլալէտտին փաշայի առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։ Տօքթ. Սէմոլա նախընթաց օր Ն. Վսեմութեան ապարանքը գնաց և ծանոյց թէ վիճակը խիստ գոհացուցիչ է։

—Սպարապետի Դրան ընդհանուր պիտոյից ճիւղին պաշտօնեայ և կայս. պատուակալ թիկնապահ Ֆոն Շիկէն փաշայի պաշտօնավարութեան պայմանաժամը աւարտած ըլլալով, ի մօտոյ Գերմանիա պիտի վերադառնայ։

Կայս. հրամանաւ՝ Ֆոն Շիկէն փաշա այսօր ներկայ պիտի գտնուի Սէլամլըքի արարողութեան։

—Էնկիւրիի կուսակալ Աապէտին փաշա, իւր հետ ունենալով մաս մը հեծեալ ոստիկան-զինուորներ, իւր իրաւասութեան ներքեւ գտնուած գաւառաց մէջ պտոյտի ելած է աւազակներու ձերբակալման համար։

—Լեզուագիտական վարժարանի քննութիւնք աւարտած ըլլալով, երէկ հրապարակաւ կարդացուեցաւ աշակերտաց ստացած թիւերը։ Առաջին տարւոյ 80 աշակերտներէ 60ը, երկրորդ տարւոյ 50 աշակերտներէ 35ը, երրորդ տարւոյ 30 աշակերտներէ 20ն և չորրորդ տարւոյ 25 աշակերտներէ 14ը կրցած են իրենց կարգը փոխել, հինգերորդ տարւոյ 18 աշակերտաց 11ն եւս վկայական ստացած են։ Վարժարանի վերամուտը պիտի սկսի սեպտեմբեր 17ի երկուշաբթի օրը։

—Ոստիկանութիւնը նախընթաց օր հեռաւոր վայրեր աքսորեց քանի մը վաղեմի չարագործներ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍԵՊՏ. 11 Ի

ՎԻԷՆՆԱ.— Ֆրէմտէնպլաթ կը հաստատէ թէ Վիլհէլմ կայսրը սեպտեմբեր 30ին պիտի գայ մասնակցիլ Ստրիոյ որսորդութեանց։ Կայսեր բնակութեան համար դեռ ոչ է ծրագիր պատրաստուած չէ։

ՎԱՌՆԱ.— Ֆէրտինանտ իշխանը, Գըլէմանդին իշխանուհին և իշխանին եղբայր Ֆիլիփ իշխանն աստ հասան։

ՇԱՐԼՈԴԷՆՊՈՒՐԿ.— Վիլհէլմ կայսրն և կայսրուհին այս առաւօտ աստ հասան և ժամ 8ին մեկնեցան ի Պրեսլաւ։

ՓԱՐԻԶ, 11.— Մինիր պէյ աստ հասաւ։

—Հիւսիսային մեծ ռազմափորձերուն հրամանատար զօրավար Պիյեօ հանդիսաւորապէս ընդունեց օտար սպաները, և ճաշ տուաւ անոնց։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍԵՊՏ. 11Ի

ՈՒԱՇԻՆԿԴՈՆ, 11.— Ծերակոյտը 29ի դէմ 40 ձայնով ընդունեց մաքսային սակագիներու օրինագիծը։

ՓԱՐԻԶ.— Ընդհանուր մաքսային սակագնին օրինագիծն ի մօտոյ պիտի ներկայացուի նախարարաց խորհրդին, որ վերջնապէս պիտի կարգադրէ Խորհրդարանին լինելիք առաջարկութիւնները։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ.— Զանզիպարի, Պակամօյոյի և Տար-իս-Սալամի միջեւ հեռագրական միացումն ի գլուխ ելաւ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄ

ՆԱՊՈԼԻ, 11, (Ա. Հ. Գ.) — Անգլիական նաւատորմիղն այսօր նաւահանգիստէս կը մեկնի ի Սփէձիա։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 31 Օգոստոս

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Մէթր. Ռ. Սէրի)		21	4½
Գօրծոյին գոցուելէն վերջ	»	21	4½
Բերայի մէջ	»	—	—
Առաւօտեան բացուեցաւ		21	6
Ետ օրին	»	21	6
ՄԻԱՑԵԱԼ ՏՈՒՐՔ			
Երէկ երեկոյ		61	
Այս առաւօտ		61	2
Ետ օր		61	10
ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ			
Փոխառութիւն A Սէրի		44	
» B »		25	3/8
» C »		20	8
ԲԱԺՆԵՏՈՒՄՔ			
Օսմանեան Պանքա .... Անգլ. Լր.		5	
Քրէտի ձեռնարկ .... Օսմ. »		9	25
Գանք ալ Գինո .... » »		7	7
Սոս Համն էվալէթ .... » »		5	
Թրամուէյ .... » »		507	½
Բաւմէլի երկաթուղի .... Ֆր.		79	¼
Բաժնեթուղթ Լավըրիօնի .... Գ. Կ.		137	
ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՆԵՐ			
Օսմանեան ոսկի .... ղրշ.		100	
20 ֆրանքնոց .... »		87	12
Անգլիական ոսկի .... »		110	6
Մարք (գերմանական ոսկի) .... »		107	20
Իմբէրիալ .... »		91	15
Ֆլորին .... »		51	16
Ռուսական թղթադրամ .... »		7	26
» արծաթ .... »		90	20
Մէճ. արծաթ. (տարբ) .... »		108	
Վեցնոց .... »		108	
Հինգնոց .... »		102	20
Մեթալիք .... »		100	10
Թահվիլ .... »		13	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Փարիզ, 11 Սեպտեմբեր, ժամ 3 վայր. 38 երեկոյ

Գաղղիական Ռանթ 3 %	95	60
» » 4 ½ %	106	40
Օսմանեան Քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	19	60
Օսմանեան երկաթուղի	79	75
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	326	25
Պանք Օթօման	631	25
Գրէտի Լիօնէ	803	75
Իտալական Ռանթ 5 %	95	75
Հելլենական 5 %	476	25
Բերկրիթէ Թիւրք (1890)	428	75
Եգիպտական միացեալ	493	75
Պանք ալ Բարի	850	
Օսմ. մաքս. արժէթուղթ	471	25
Սուէզի ջրանցք	2395	
Սպանիական արտաքին	78	1/16
Րիօ Թէնթօ	665	
Մէտիտօնօ	710	
Չէք Լոնտրայի վրայ	25	27 ½

Լոնտոն, 11 Սեպտ. ժամ 6 վայր. — երեկոյ

Անգլ. Քօնսօլիտէ	95	¾
Օսմ. » Սէրի Դ.	19	5/16
» » » Ա.	44	
» » » Բ.	25	3/8
» » » Գ.	19	5/16
Փոխառութիւն 1877	103	½
Պանք Օթօման	15	1/16
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիյէ)	97	½
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	103	¾
Տայրա Սանիէ	84	¼
Տօմանիալ (փոխառ. Րօչիլտ)	102	¼
Հելլենական 5 %	94	¼
Մօնօբօլ »	78	½
Ռուսական 1889	99	¼
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25	27

Վիէննա, 11 Սեպտ. ժամ — վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	86	25
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	—	—
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	110	20[*]

Պերլին, 11 Սեպտ. ժամ — վայր. —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20	37 ½
Ռուսալ թղթադրամ	259	25
Օսմանեան երկաթուղի	81	25
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	19	20

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԲԱՐՍԵՂ Ե. ԷՆՖԵՍԷՃԵԱՆ

ՏԱՐԵՐՔ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ

Ա. եւ Բ. Տարի

Մանկավարժական նորագոյն մեթոտով պատրաստուած ընտիր գործ մ'է, ուր աշակերտն այբուբենէն վերջ, պիտի ուսանի զազափարներ կազմել և խօսակցիլ։ Իսկ Բ. մասը կը պարունակէ ի բաժանեալ դասերու բառերն, հարցումներ, հրամանքներ, յարադրութեան վարժութիւններ, քերականական ինչ ինչ պարզ տեղեկութիւնք, ուղղագրութեան, և գիտութեանց բերական գիտելիք, հանելուկք, առածաբանական պատմութիւններ, և գրավարութեան մեծամեծ օրինակներ։ 329 2—3

ՊԱՏՈՒԱՍՏ

(Տե՛ս նախընթաց թիւը)

Վիճակագրական. — Պատուաստի դէմ Արեւելքի մէջ հրատարակեալը կարդացած ատենս, պատահմամբ տեսած էի բժշկական Թերթի մը մէջ Տքթ. Կօլչմիտի (1) վիճակագրութիւնն, որ յարմար ժամանակին կը հասնէր Տքթ. Տօսրաչեանի յառաջ բերած անգղիական վիճակագրութիւնն հերքելու համար, ուստի նշանակեցի զայն համառօտիւ իմ յօդուածոյն մէջ։ Երկու ուրիշ բժշկական թերթեր եւս ընդօրինակած էին զայն, և կասկած մը չունէի որ սխալ ըլլար, որովհետեւ Տքթ. Կօլչմիտ՝ թուանշաններն ինքնին առեղծած չըլլալով, ըստ մեծի մասամբ՝ Office sanitaire de Berlin էն քաղած էր։

Ահաւասիկ ինչ որ ինքը կ'ըսէ.

«Եւրոպական երկիրներու մէջ ոմանք կամաւորապէս ընդունած են պատուաստ, ինչպէս Գաղղիա, Պելճիգա, Ռուսիա, այլ՝ Անգլիա, Շուէտ, Տանիմարքա պատուաստն ստիպողական ըրած են բայց ոչ կրկնապատուաստը։ Գերմանիա միայն է որ 1875էն ի վեր ստիպողական ըրած է պատուաստն և կրկնապատուաստը։»

Պատուաստի վրայօք գրած ատեննիս առաջին պատուաստը անբաւական սեպելով, կրկնապատուաստի և անոր ստիպողականութեանը մասին կը խօսէինք, եւ ասոր օրինակ բերած էինք Գերմանիոյ երկիրը։ Տօքթ. Տօսրաչեան այս գլխաւոր կէտը մեզ մոռցնել տալ կուզէ և կ'ստիպէ որ միանգամ պատուաստեալները, ինչպէս Տօքթ. Քէլլըրի ցուցակը, բաղդատենք կրկնապատուաստեալ ժողովրդոց հետ, այսինքն ծուռ համեմատութեամբ մը ուղիղ հետեւութիւն հանենք։ Շուէտի վիճակագրութիւնք ալ միեւնոյն թերութիւնը ունին։ Տօքթ. Կօլչմիտ կարճ հաշիւ մը ցուցուցած է Շուէտի վրայ.

ՇՈՒԷՏ

Բնակիչ	Մեռեալ	
100.000	165·82	Պատուաստէն առաջ
»	5·60	Կամաւոր պատուաստի ատեն
»	18·20	Ստիպողական պատուաստի և հետզհետէ կրկնապատուաստի ատեն։

Քանի մը եւրոպական քաղաքաց վրայ եւս քննութիւններ կատարելով միեւնոյն եզրակացութեան հասած է ինչպէս Գերմանիոյ մէջ,

1875էն 1885

Բնակիչ	Մեռեալ		
100.000	28·95	Փարիզ	Կամաւոր պատուաստ
»	84·37	Վիէննա	
»	165·43	Բրակա	
»	25·05	Լոնտրա	Ստիպողական պատուաստ
»	1·68	Պերլին	Ստիպողական պատուաստ և կրկնապատուաստ։
»	1·65	Պրէսլավ	
»	1·48	Տրէզտա	

Տօքթ. Կօլչմիտի խօսքերը և հաշիւները ինչպէս որ կը տեսնուի բացորոշ եւ պարզ են։

Տքթ. Տօսրաչեան կ'իմացնէ թէ պատուաստի ծննդավայրը Անգլիա կը նկատուի, ինչպէս երբ մեք ալ ըսեմք թէ բըժշկութեան հօրն՝ Հիփոքրատի ծննդավայրը Յունաստան եղած է։ Ասոնք խնդրէն դուրս են։

Կ'ըսէ նաեւ թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը պատուաստի օրէնքը ի գործ դընելու համար 1881ին վճարած է 104.648 անգլ. ոսկի, 1882ին 111.460 անգլ. ոսկի։ Արդեօք ի՞նչ կ'ըսէ մոքէն Անգլիացւոց այս տկարամտութեանը վրայ և ո՛ր քան կը ցաւի այդ ծախքերը, և միթէ զարմանալի չէ՞ր իրեն որ դեռ Եւրոպա արթնցած չ'ըլլայ իւր սխալը ուղղելու, պատուաստին լուծը թօթափելու։

Իւր վիճակագրական տեղեկութեանց մէջ եթէ կայ բան մը, այն է Բրուսիոյ մէջ պատուաստի ստիպողական օրէնքին 1875էն առաջ գոյութիւն ունենալը, ուստի ցաւելով կը յայտարարէ թէ մեր ապացոյցներուն ամբողջ շարքը սխալի վըրայ հիմնած եմք. և մինչեւ 1811 Թուականը կը հեռացնէ պատուաստի օրէնքին սկզբնաւորութիւնը, առնելով գերմաներէն հրատարակեալ խիստ կարեւոր գործէ մը որուն հեղինակը հաչկաւոր Տքթ. Բօլլը կը կարծուի կ'ըսէ, ուրկէ կը հասկցուի թէ հրատարակեալ գործը հեղինակի մը անուն չի կրեր. ուստի մենք ալ կ'իմացընեմք թէ ասոր պատասխան չունիմք։ Եւ ապա կ'ըսէ թէ ամենախիստ օրէնքը Բրուսիոյ մէջ հաստատուած է 1835ին, այս անգամ վկայութիւնը Բրուսիոյ Թագաւորութեան նահանգաց օրինագիրքէն առնելով։

Արդարեւ՝ երբ 1875էն առաջ ստիպողական օրէնք կար, այն ատեն Տքթ. Կօլչմիտի վիճակագրութիւնն արժէքէ կ'իյնայ, վասն զի այդ թուականէն առաջ աւելի շատ մարդ մեռած է կ'ըսէ ծաղկէն։ Բայց մոռցնելու է անգամ մը Տքթ. Կօլչմիտի ազգութիւնն, որ իւր երկրին օրէնքներն անշուշտ լաւ պէտք է գիտնայ, որոյ գիտակցութենէն դուրս մնացած պէտք չէ ըլլայ Բրուսիոյ Թագաւորութեան օրինագիրքը։ Իւր թուանշանները office sanitaire de Berlin էն քաղած է, որ կարող է հաստատել թէ պատուաստի ստիպողական օրէնքը 1875էն առաջ գործադրո՞ւած էր, եթէ երբեք 1853էն ի վեր կար։ Օրէնքը գործադրութիւն ըսել չէ։ Տքթ. Կօլչմիտի նպատակը եղելութիւն մը երեւան հանել է։ Ասկէ զատ, Տքթ. Կօլչմիտ՝ «1875էն ի վեր պատուաստի ստիպողական օրէնք» ըսելով կարելի է բառերու կրկնութիւն ընել ուզած չըլլայ, վասն զի օրէնքին ստիպողականութիւնը պատուաստի և կրկնապատուաստներու համար է, ինչպէս որ առաջուց բացատրեցինք, ուստի երբ 1875էն ի վեր կրկնապատուաստներու օրէնքը ըսել ուզած է, կա՞յ միթէ այդպիսի օրէնք մը 1853էն ի վեր։

Բայց մեք կ'ուզեմք դիւրացնել վիճաբանութիւնը։ Եթէ խնդիրը թուականներուն վրայ մնացած է, և եթէ Տքթ. Տօսրաչեան ուրիշ առարկութիւն մը չունենալով յօժար է համոզուելու երբ այս կէտը կատարելապէս պարզուի, այն ատեն բացատրութիւն կը պահանջեմք Տքթ. Կօլչմիտէն որ պատասխանատու է անշուշտ իւր հրատարակած վիճակացոյցին ստուգութեանը մասին։

——

Հազիւ թէ աւարտած էինք մեր վերը յիշեալ յօդուածը և ահա մեր յարգելի արհեստակիցը՝ Արեւելքի 1974 թուոյն մէջ վերստին երեւան ելնելով՝ նոր վիճակագրութիւնք ի ձեռին՝ թուանշաններու հեղեղ մը կը պարպէ այս անգամ։

Իրաւ է որ թուանշանները ճարտասան կ'ըլլան բայց այս այն ատենն է երբ առաջագրութիւնք ուղիղ են։ Այդ վիճակագրութիւնք կարող չեն զմեզ համոզել որովհետեւ դարձեալ պիտի ստիպուինք ծուռ բաղդատութիւններ ընել։ Տօքթ. Կօլչմիտի վիճակագրութիւնը պատուաստեալ և քանիցս կրկնապատուաստեալ ժողովրդոց վրայ շինուած է, բնականաբար աստ հաւասար չի կրնար բռնուիլ այն ամէն ժողովուրդներ, Սկովտիայի, Իրլանտայի, եւն. երկիրներու կամ քաղաքներու բնակիչներ որք մի անգամ պատուաստեալ են։ Անգլիոյ մէջ պատուաստը մի անգամի համար ստիպողական է կ'ըսէ Տօքթ. Կօլչմիտ։

Վիճակագրութեանց մասին այնչափ հարուստ չեմք որովհետեւ կարեւորները միայն կը պահեմք, ինչպէս, Տօքթ. Կօլչմիտինը, որուն կարծեմ ուրիշ հարցումներ ալ ընելու պէտքը պիտի զգամք. զոր օրինակ. Տօքթ. Կօլչմիտ ըսած է թէ Պավիերայի մէջ մի անգամի համար պատուաստի օրէնք կայ, իսկ Տօքթ. Տօսրաչեան կը պնդէ թէ պատուաստեալ և կրկնապատուաստեալ երկիր մ'է Պավիերա։ Մենք կ'ըսեմք թէ մի անգամ պատուաստուելով բաւական չէ, այլ քանի տարին անգամ մը պատուաստուելու է, և ամէն համաճարակի ատեն առանց ուշադրութեան առնելու նախորդ պատուաստէն ի վեր անցած ժամանակը՝ կրկնապատուաստներ ընելու է, ինչպէս Գերմանիոյ մէջ. նա՝ մի անգամ պատուաստեալներու հաշիւները մեր աչքին առջեւ կը դնէ։ Ի՞նչ եզրակացութիւն կ'ուզէ որ հանենք այս տեսակ բաղդատութիւններէն, ա՞յսպէս է գիտական խնդիրներ հերքելու ձեւը, ո՞ւր կը մնայ հանդարտ համոզում որոյ կը հրաւիրէ զմեզ Տօքթ. Տօսրաչեան։

Գիտութիւնը օրըստօրէ կը յառաջադիմէ. 1890ին բժիշկները համոզելու համար, 1822 յունվար 22ին՝ գիտնական Բօլլին Ուիլեըմ Թէյլի ուղղած նամակին մէկ կըտորը խիստ անբաւական մինչեւ իսկ աւելորդ է. պատմութեան կարգը անցած են ասոնք։ Պատմութեա՞մբ ուրեմն կը ջանայ համոզել երբ կը խնդրայ Ճէնըրին խօսքին թէ՝ «անգամ մը պատուաստուողը ապահով է ծաղկէն»։ Գոլոմպոս Ամերիկան գտած ատեն ըսաւ թէ Ասիոյ երկիրն է այս, Հնդկաց իշխանութեան ծայրը, ուրկէ մինչեւ հիմայ տեղացիք Հնդիկ կը կոչուին. ապա ճանապարհորդք հաստատեցին որ Գոլոմպոս սխալած էր, ուրեմն Գոլոմպոսի ուրիշ կարծիքնե՞րն ալ սխալ էին։ Ոչ ոք կը խնդրայ այսպիսի նշանաւոր անձանց խօսքերուն վրայ եթէ երբեք սխալ իսկ ըլլան, ներելի է իրենց որ քիչ մը յափշտակուին, գիւտն հնարելու հանճարը բաւական է անոնց համար, գիտութիւնը՝ ապա առնելով այդ գիւտը կը բարեփոխէ, կ'աւելցնէ կամ կը պակսեցնէ, մէկ երկիրէն միւսը կ'անցնէ մինչեւ որ զայն գոհացուցիչ վիճակի մը հասցնէ. այսպէս Հիփոքրատին բժշկութիւնը Եւրոպա կ'անցնի, Ճէնըրին պատուաստը Գերմանիա, և Բարէնին կաթսան Անգլիա։

Նախորդ դարուց մէջ ծաղկին ըրած սոսկալի կոտորածներուն վրայօք, ինչպէս Նիմայէր կը յիշէ որքան ըլլալն, ըսած էինք թէ՝ երբ պատուաստը բառնալ կ'ուզուի, այն ատեն ամէն վայրկեան մարդկութիւնը պէտք է սպասէ ահ ու դողով այնպիսի մեծ կոտորածներուն։ Մեր յարգելի արհեստակիցը կ'ուզէ գիտնալ թէ՝ ի՞նչ պատճառաբանութեան վրայ է հիմնեալ այս, թէ ծաղիկը պարտաւորիչ հիւանդութիւն մը չէ, թէ 16րդ, 17րդ, 18րդ դարերու կոտորածներէն չի հետեւիր որ 20րդ 21րդ դարերու մէջ մեծ կոտորածներ ըլլայ, վասն զի, կը յարէ, ժանտախտի և հնտախտի նման համաճարակ հիւանդութեանց պատմութիւնը չարդարացներ այս տարօրինակ եզրակացութիւնը։

Ծաղիկը պարտաւորիչ հիւանդութիւն մը չէ, ինչպէս վարդախտն ալ չէ, զոր մեք բժիշկք այնպէս գիտեմք։ Վարդախտին փոխադրականութիւնն այնչափ զօրաւոր է որ համաճարակի ատեն տղայք առ հասարակ իրարու ետեւ կը հիւանդանան, խիստ քիչեր, կրնամ ըսել հարիւրին մէկ քանին, զերծ կը մնան անկէ։ Թաղային համաճարակներ ամեն տարի գրեթէ կը պատահին որոց ամէնէն ազատիլն հրաշքի պէս բան մ'է, անանկ որ ռամիկն՝ որ աւելի իւր փորձառութեանը կ'ապաւինի քան թէ բժշկութեան զոր չի գիտեր, այնպէս ընդունած է որ վարդախտ հանելը պարտք մ'է, որով կ'ուզէ որ իւր բոլոր տղայքն այդ պարտքը կատարած ըլլան վաղընդփոյթ. և ահա ողջ տղան հիւանդին քով կը պառկեցնեն. եթէ վարդախտը ծաղկի նման պալարներ ունենար գուցէ պատուաստէին (inoculation) իսկ ընէին։

Արդ՝ ծաղիկը անցեալ դարերու մէջ այնչափ սարսափեցուցած է ժողովուրդներն և անկէ ազատ մնացողներ այնչափ քիչ եղած են, որ ռամիկը տեսնելով որ հիւանդութիւնը մէկէն միւսին կ'անցնի, կարծեր է որ այս ալ վարդախտին նման պարտք մ'է, ուստի ուզած է որ այս պարտքը, Թէպէտև վարդախտէն աւելի ծանր, նոյնպէս կատարուած ըլլայ։ Այս համոզումէն հետեւութիւն առած է անշուշտ Հնդկաց և Չերքէզաց մեթոտը, որուն հետեւող բժիշկներ իսկ եղած են և որ չատոնց արդէն գործադրուած է։ Այս մեթոտը բաղդէօրական պատուաստ է, հիւանդութեան նոյն հիւանդութեամբ վանելը. զոյգ օր մը Բադէօրի մը ձեռք անցնելով անոր վճիռը քաղուի. բայց սա յարաբերութիւն չունի երբեք Ճէնըրի պատուաստին հետ, որուն դէմ ունեցած մեր յարգելի արհեստակցին հակակրութիւնը զինքը մինչեւ Ռուսիոյ կայսրուհիին դէպքէն նեցուկ փընտռելու հասուցած է։

Նախորդ դարուց համաճարակաց պըզտիկ պատկերները այս դարու մէջ ալ տեսնուած են։ Թրուսօ՝ Փանամայի բընիկներուն 5-6 ամսուան մէջ բնաջինջ ըլլալը կը յիշէ, Սթանլէյ՝ Ափրիկէի մէջ ծաղկին տուած ջարդին ականատես կ'ըլլայ, Բէնքէրթօն՝ ի Հնդկաստան բնիկներու երկրին մէջ ծաղկին կոտորածները կը յիշէ, և ոչ մաքրութեամբ կամ առողջապահութեամբ այլ պատուաստի սովորութենէն վերջը մեծ փոփոխութիւն կը գտնէ, բնիկներ կը պակսին։ Ծաղիկը կը ճանչնայ ուրեմն իւր որսերն այս դարու մէջ իսկ. ոչ պատուաստեալ ժողովուրդներ կը փնտռէ որ բարեբաղդաբար քիչ են աշխարհի վրայ։ Վերցուր արդ պատուաստը Եւրոպայէն, Ամերիկայէն, Ասիայէն, սպասէ որ սերունդ մը անցնի, այն ատեն մեծ կոտորածներ ի՞նչպէս չեն պատահիր։ Հնտախտի, ժանտախտի, դեղին տենդի նման հիւանդութիւն մը չէ ծաղիկը որ իւր յատուկ երկիրը ունենայ, ծաղիկը երկիր չունի, ամեն տեղ է, վարդախտի, կարմրախտի նման ժողովրդոց հետ կ'ապրի։ Ազդեցութեան մասին ալ չնմանիր, մեծ կեդրոններու մէջ ամէն ատեն ծաղկէ բռնուողներ կ'ըլլան, ոչ ոք կը զարհուրի, բայց ամէն ատեն հնտախտէ հիւանդացողներ չկան, ծաղիկը տեղացի է և հնտախտը կամ ժանտախտն օտար են։ Երբ հնտախտէ բռնուող հիւանդ մը տեսնուի կառավարութիւն և ժողովուրդ ոտք կ'ելլեն։ 16րդ, 17րդ, 18րդ դարերու մէջ ըրած մեծ համաճարակներով միայն ծաղիկը կը նմանի հնտախտի, անկէ ի վեր սանձուած է շնորհիւ Ճէնըրի պատուաստին։ Ահաւասիկ դար մը անցաւ պատուաստի գիւտէն ի վեր և չի տեսնուեցաւ նախորդ դարերու մէջ եղած ջարդերուն նմանը, տասն դար ալ անցնի՝ չի պիտի պատահի, քանի որ ժողովուրդներ պատուաստեալ և կրկնապատուաստեալ ըլլան։

Տօքթ. Տօսրաչեանի վիճակագրութիւնք պատուաստի խնդրոյն այն ատեն օգտակար կրնան ըլլալ երբ բաղդատենք զանոնք միեւնոյն տեղերու պատուաստէն առջի վիճակագրութեանց հետ, լայն չըրջանով մը, տեսնելու համար թէ պատուաստի սովորութենէն առա՞ջ թէ ետքը աւելի շատ մեռնողներ եղած են ծաղկէ։ Քանի որ պատուաստը օգտակար է կ'ըսեմք, բնականաբար ասկէ կը հետեւի թէ մի անգամ պատուաստեալն ալ իւր յարաբերական արդիւնքը ցուցընելու է. եթէ վիճակագրութիւնք կարենայ զայս հաստատել այն ատեն Տօքթ. Տօսրաչեանի այս առարկութիւնն ալ կը հերքուի և հարկ չի մնար Տօքթ. Կօլչմիտի ձանձրութիւն տալու։

Ուստի այս մասին եւս գոհացնելու համար թէ զինքը և թէ մեր ընթերցողները ուրիշ վիճակացոյց մը (1) մի քանի օրինակներ յառաջ կը բերեմք, որք 1777 թուականէն սկսեալ մինչեւ 1850. ծաղկէ մեռնողներուն հաշիւը կը ցուցնեն։

Մէկ միլիոն ժողովրդէն տարին միջին հաշւով մեռեալք.

	Պատուաստէն առաջ	Պատուաստէն ետքը
Աւստրիա ստորին	2484	340
Աւստրիա վերին	1421	501
Թրիէսթ	14036	182
Մորավիա	5402	255
Շլեզիա աւստրիական	5812	198
Շուէտ	2050	158
Փոքէնհակ	3128	286

Թէպէտ և բացարձակապէս չ'ըսեր, բայց այնպէս կ'երեւի որ մեր յարգելի արհեստակիցը պատուաստին տեղ առողջապահութիւն, մաքրութիւն և քառանթինան բաւական կը համարի ծաղկին դէմ, ինչպէս որ հնտախտին համար ասոնց օգնական ըլլալը տեսնուած է կ'ըսէ։ Առջի երկու միջոցները, մեր ջուր և կաթ կը նմանին, ամէն ատեն պէտք են ինչ հիւանդութիւն որ ըլլայ, մինչեւ իսկ պարզ հարբուխ մը, բայց ասոնք բաւական չեն արգիլելու փոխադրական հիւանդութիւն մը ինչպէս վարդախտը, որոց դէմ ծայրայեղ մաքրութիւն և առողջապահութիւն ոչինչ են, բաւական է որ հիւանդին եւ ողջին մէջ ուղղակի թէ անուղղակի հպում (contact, մը ըլլայ, որ բանը արգիլելու համար քառանթինան մտածուած է, ինչ որ գոհացուցիչ միջոցներուն առաջինը կը սեպուի եթէ կարելի ըլլայ զայն կատարել և անշահ կերպիւ գործադրել. բայց կարելի չէ մանաւանդ Եւրոպիոյ մէջ ուր հեռաւոր փոխադրութիւնք կարճ միջոցի մէջ կ'ըլլան, ուստի մաքրութիւն եւ առողջապահութիւն՝ այս միջոցներն են որոց կ'ապաւինին հնտախտի ատեն։ Ամէն ոք գիտէ որ մեր քաղաքին մէջ Գասըմ-Փաշայի թաղն է որ մեծաւ կը տուժէ հնտախտի համաճարակի ատեն, որոյ վիճակն է ինչ որ էր, ուր եթէ այսօր հընտախտէ հիւանդացող մը գտնուի պէտ հետեւանքներ կրնայ յառաջ բերել։

Եթէ ծաղիկը հնտախտի նմանցնենք, ինչպէս որ Տօքթ. Տօսրաչեան կ'ուզէ, այն ատեն ծաղկէ բռնուող մը նոյնը պէտք է ընէ, քանի որ Կ. Պոլսոյ ամեն կողմերը ինչպէս և հոն ծաղկէ բռնուողներ միշտ կան, քանի որ Գասըմ-Փաշայի թաղին մէջ ոչ մաքրութիւն կայ և ոչ խիստ քառանթինա։ Բայց այնպէս չըլլար։ Գասըմ-Փաշայի աղտոտ թաղը Բերայի մաքուր թաղին գրեթէ հաւասար տուրք կուտայ ծաղկին, մինչդեռ ասոր ընդհակառակն է հնտախտի համար։ Հրէից թաղերն են որք ծաղկէն շատ կը վնասուին և այս ոչ թէ աղտեղութեան պատճառաւ այլ որովհետեւ Հրեայք ըստ մեծի մասամբ փախուստ կուտան պատուաստէն։

Շատ քիչ վիճակագրութիւնք կան որ մանրամասնութեանց մտած ըլլան, ընդհանրապէս հիւանդացողներու և մեռնողներու հաշիւը կ'զբաղին. մինչդեռ բժըշկական գիտողութիւնք կան ծաղկին համար որոց վրայօք վիճակագրութիւնք լուռ կը կենան, զոր օրինակ. պատուաստեալ և ոչ պատուաստեալ հիւանդներուն մէջէն, որք չեն մեռած, ո՞րքան կոյր և կերպարանափոխ եղածներ կան, որովհետեւ գիտեմք որ պատուաստեալ մը թեթեւ ծաղիկ (Ջրածաղիկ) կը հանէ (Despine et Picot). ասկէ զատ պատուաստը քանի՞ տարուան է, և ի՞նչ է հիւանդին տարիքը։ Բժշկական փորձառութիւնք կը հաստատեն թէ պատուաստէն առաջ ծաղիկը վարդախտի նման տղայոց աւելի թշնամի էր, իսկ պատուաստի գիւտէն վերջը չափահասներուն։ Ասոր պատճառը այն է որ տղայոց պատուաստը թարմ և չափահասներունը (կրկնապատուաստ չեղողներուն) տկարացած կամ ոչնչացած է։

Տօքթ. Տօսրաչեանի վիճակագրութիւնք որոց թերութիւնները նշանակեցինք, չեն կարող ուրեմն հաստատել թէ պատուաստը անօգուտ է։ Կրկնապատուաստը հասկնալ չ'ուզելով, Գերմանիոյ մէջ պատուաստին յառաջ բերած արդիւնքը ըստ մեծի մասի կրկնապատուաստներու շնորհիւ եղած ըլլալը վիճակագրութեամբ ցուցուցած ատեննիս, թուականներ և օրէնքներ միայն կը քննադատէ։ Բայց մեր վերջին վիճակագրութիւնը որ 73 տարուան շրջանի մը վրայ շինուած է, պատուաստի օրինաց և թուականներու չիմացութիւն առանց յարուցանելու իւր կարծիքները ի հիմանց կը տապալէ։

Մեր յարգելի արհեստակիցը իւր անթափանցելի համոզման ետեւէն երթալով կը յառաջանայ մինչև իսկ գուշակութիւններ ընելու թէ՝ պատուաստն իւր արգելիչ օրէնքը պիտի ունենայ օր մը։!!!

Ի վերջոյ իւր հիւանդները և երեք զաւակունքը պատուաստելու մասին մեր յայտնած փափաքին շնորհակալութիւններ ընելով, որոց անկեղծութիւնը տարակուսական կ'երեւի մեզ, կը վերջացնէ իւր յօդուածը Շէյքսփիրի սա գեղեցիկ խօսքերով, «աւելի բաներ կան երկինքի և երկրի մէջ, Հորէշիօ, քան ինչ որ երազուած են ձեր փիլիսոփայութեան մէջ։»

Ո՞վ կ'ըսէ թէ չկան, անշուշտ թէ կան, գործը զանոնք գտնելն է. Բասդէօններ, Ճէնըրներ կամ գոնէ Բէժէրներ ըլլա՛լ է, «Հերքումն սխալ կարծեացն յօդուածագիրն առանց սպասելու որ իրեն տրուի, ինքնին մրցանակ կը յափշտակէ։

ԲԺԻՇԿ ՄԸ

(1) Մեր նախորդ յօդուածոյն մէջ սխալմամբ Շմիտէկ ըսուած է։

(1) Dujardin - Baumetz. Leçons de Clinique thérapeutique, 1885. Հատոր Գ. երես 794.

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՆԱՒՈՐ ԵՒ ԳՐԱՒՈՐ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. տարի 4 ղրշ.

Բ. տարի 3 ղրշ.

ՀԵՂԻՆԱԿ.— ԱՐԻՍՏ. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Մանկավարժական եղանակաւ պատրաստեալ սոյն Թուաբանութեան Դասընթացքին Բ. տարին եւս հրատարակուեցաւ։ Ուսումն. Խորհուրդն իւր վերջին նոր ծրագրով Թուաբանութեան նախնական ուսումը Թուաշրջաններու վերածած և այդ ուղղութեամբ կազմուած միայն սոյն դասագիրքը գնահատելով ընդհանուր նախակրթարանաց մէջ գործածելու համար ընդունած է. արդարեւ այս դասագիրքն ուղղութեամբը բոլորովին նոր և դիւրուսոյց ըլլալով Թուաբանութեան նըման ՃԻՇԴ և ԿԱՐԵՒՈՐ գիտութիւնը մանկանց զարգացողական աստիճանին համեմատ պարզուած է։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով։

Վարժարանաց համար % 15 զեղչ։ 8—12

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ

Ա. ՏԱՐԻ

Բովանդակութիւն

Քերականութիւն.—Հեգերգութիւն.—Ընթերցարան.— Թարգմանութիւն (Փոխադրութիւն).—Քերականութիւն.— Սերտ Էքերան.—Բայ.—Բառագիտութիւն.— Ուղղագրութիւն.

ՀԵՂԻՆԱԿ

Մ. Պ. ԽՈՐԹՈՒՄՃԵԱՆ

Ուսուցիչ Փրանսերէն եւ Թուրք լեզուաց և բնական գիտութեանց

Ահա գործ մը՝ երկար տարիներ փորձուելէ յետոյ ի լոյս կ'ընծայուի, զերծ «հարցարաններու» մակդիրներէ, միակ իւր տեսակին մէջ, որ կը տարբերի իւր աւանդման ձեւով, նիւթոց ընտրութեամբն ու ստորաճանաչութեամբն։

Սոյն գիրքն պէտք չը թողուր այլ եւս ուրիշ որ և է դասագրքի, կարդալ գրել ու խօսիլ սորվելու համար։

Ուսուցիչք յետ այսու պիտի չգանգատին իրենց աշակերտաց ընթացքէն և պիտի չը գտնուի ուսանող մը որ ետ մնայ իւր դասէն։

Ահաւասիկ նոր և աննման բաւելու արժանի դասագիրք մը որ կը վաճառի 4 դահեկանի Մարգարեան գրատանը և ամէն հայ գրավաճառաց քով։

Ի մօտոյ կը հրատարակուի եւս գործոյս ուղեցոյցն ի դիւրութիւն ուսուցչաց և յ'օգնութիւն ինքնըստինքեան ուսանողաց։ 158 2—11

ԼԱ ՔԷՍ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ

Երաշխաւորեալ Դրամագլուխք

50000000 Փրանք

Ընդհանուր ներկայացուցիչ Թուրքիոյ

Բ. ՇԷՀԻՐԼԵԱՆ 103

Նորքիասեան խան թիւ 1, Պահճէ գաբու Սթամպօլ

ՋՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

Բերա, Սարըլ-աղած, Թիւ 15, 17, 19 [Ազա համամ]

Իր տեսակին մէջ միակ հաստատութիւն յԱրեւելս

Ամէնէն զօրաւոր և կատարելագործեալ գործիքներով օժտուած

Պերճանք, հանգստութիւն և աժանութիւն ի միասին

ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՈՔԹՕՐ ՍԻՄԻԻՍ

Նախկին տնօրէն Բիէլի Բաղնեաց Նէօշադէլ

ԼՈԳԱՆՔ ԵՒ ՏՈՒՇ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

Ելեկտրականութիւն—Կախուած—Մարմնամարզ

Վարժագործութիւն—Մասսաժ—Ոռոգում

Ջերմաշարժութիւն Արտաց

ԿԸ ԴԱՐՄԱՆՈՒԻՆ ԵՒ ԿԸ ԲՈՒԺՈՒԻՆ

Անարիւնութիւն, Լուցեալ, Ջղախտութիւն, Անկարողութիւն, Անդամալուծութիւն, Ստամոքսի հիւանդութիւնք, եւն. եւն.

ՄԷԿ ՔԱՆԻ ԳԻՆԵՐ

ԼՈԳԱՐԱՆՔ	Բ կարգի 4 ղրշ.	— Ա կարգի 6 ղրշ.
ԳԱՐԶ ՏՈՒՇ	Բ » 3 »	— Ա » 5 »
ՏԱՔ Ջ. Ի ՏՈՒՇ	Բ » 5 »	— Ա » 7 »

Դեղերով լոգարաններու համար գիները կը զանազանուին դեղին գնոյն համեմատ.

Բաժանորդագրութեան համար 10 % զեղչ

Դպրոցներու եւ ընտանեաց համար մասնաւոր պայմանք 35

Սխալ է կարծել թէ, Վիշիէն դուրս, փրկութիւն չկայ լեարդի հիւանդներուն համար։ Օ տը Վալ Տէլէսէեօլ, թիւ 6 աղբիւրը, կը պարունակէ մէկ կրամ աւելի պիքարպոնադ տը սուտ քան Սէլէսդէնը և 92 միլիկրամ երկաթ փոխանակ 4ի։ Հետեւաբար, Վալս Տէլիսիէօզն, թիւ 6, կը բուժէ լեարդը, առանց տկարացնելու հիւանդը։

Վալս Տէլիսիէօզներու ընդհանուր մթերանոցն է ի Բարաքէօյ, Տէյիրմէն խան, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։

Վալս Տէլիսիէօզներու գինն է 60 ղրուշ 12 շիշերուն համար, որք կը յանձնուին տունը, կամ շոգենաւեաց եւ երկաթուղեաց կայարանները։ 25 շիշերը 112 ղրշ. 50 շիշոյ սնտուկը 216 ղրուշ։

406 6—9

ՏՕՔԹ. Ա. ՔՕՄԱՆՍ ՏԸ ԲԱՅԹԷՐ

Բժիշկ, վիրաբոյժ և մանկաբարձ, վըկայեալ Ամսդերտամի համալսարանէն, հաստատուած է ի Բերա, Եէնի-Չարշի փողոց, թիւ 80։ Հիւանդները կ'ընդունի միջօրէի ժամ 1էն 2, ըստ Եւրոպացւոց. երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ձրիաբար կը դարմանէ հիւանդները, և շաբաթ օրերը կը գտնուի ի Գատըգիւղ, Հայոց եկեղեցւոյ դիմաց Պ. Սրման Երկանի դեղարանը, կէս օրէն վերջ ժամ 3—6 Ը. Ե.։

100 13—13

ԻԼԱՆ

ՊԱՉԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նալըց իսմէճ թիմարը գանմարը ճէտիտ ալթմըշ, պէհէր գանմարը եիւզ եէթմիշ ղուրուշ։

Նալըց տովլաշ Շըվէտ թիմարը գանմարը ճէտիտ տօգսան, պէհէր գանմարը եիւզ եիրմի ղուրուշ։

Ալթըը պիր տէմէթ սաճ գանմարը ճէտիտ էլլի, պէհէր գանմարը եիւզ ալթմըշ պէշ ղուրուշ։

Թէլ տէմէթ թիմարը գանմարը ճէտիտ օն պէշ, պէհէր գանմարը եիւզ օթուզ ղուրուշ։

Սիւմ թէլ թիմարը գանմարը ճէտիտ եիւզ եիրմի, պէհէր գանմարը իքի պուչուք ղուրուշ։

Սամանլը էյէսի գանմարը ճէտիտ եիւզ էլլի, պէհէր գանմարը պէշ ղուրուշ։

Պիր սէնէտէ լիւզումի միգտար ալընաճագ կիւվէց հարիր ալէտմէ չէքլիւր պէհէր արշընը ճէտիտի դըրդ տէօրթ փարա։

Նիզամիյէ սէնէի թապարընտա մէվճուտ օլուպ փիրուխթ օլունաճագ օլան քէօհնէ էյէ գըյէ իքի եիւզ եէտի փարա օթուզ իքի, քէչա քէօհնէ չուլու մի մէքիք միգտարը վէ իւթիւ գըյէ պին եէթմիշ իւչ փարա օն իքի։

Էլպիսէ անպարը իլէ մուլթազ փապրիգասընտա միւպայիա օլունաճագ եէտի գալէմ էշյա իլէ փիրուխթ օլունաճագ իքի գալէմ թիմար խուրտասը մէզգիւր թալիպլերի էօհտէլերինէ օլուպ իլույըն պէշինճի կիւնի գարարը գալթըսը վիրիլէճէկինտէն թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

30 աղուսթոս 1890 795

Նօ. 46 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՉԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Միւպայիա օլունաճագը էվվէլճէ իլան գըլընան իքի եիւզ էլլի պին քիլէ ճէտիտ պուղտայըն պէհէր քիլէսի եէտմիշ չուգտա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլույըն իւչիւնճի փազար իրթէսի կիւնի թէքրար պիլ միւնագասա գարարը գալթըսը վիրիլէճէկի վէ պէյինճի չարշէնպէ կիւնի սաաթ տօգուզա գատար եիւզտէ պէշ թէմինաթ աքչէսի գըյէ նաղտ իրթաօ ճէլ Սէրասքէրի լէվազըմաթ տայիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

30 աղուսթոս 90 794

Նօ. 45 1—3

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	*ֆռանք*	**8.000.000**
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889	»	**5.604.722**
Տարեկան հասոյթ » » »	»	**12.773.779**

Ընկերութիւնքս **ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ** *կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։*

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, *Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, Ընանիատիս խան.*

ՖՌԱՆՔՖՕՌԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք **6.250.000** *Պահեստի դրամ ֆռանք* **1.270.300**

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան **13** *ուրիշ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան* **100.000.000** *ֆռանք*

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

3

ԿԼՕՆ,

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՄԵԼԻ

Ինչամծը ասքերիքէ յագրմէսի ի չիւն միւպայիասր մաղթաղի օթուզ պին ատէ Մարոիլիա կիչառ ֆազրիզարինի թափա քիրէմիսի մինազասահա գոնուլուզ խուլըն պէչինէի չարչէնպիհ կինիւ գարարը գաթխի վէ իրթէսի կինիւ եւ գաէ պէչ թէն գիւլաթը իծրա վէ գապուլ օլունաճաղընտան թալիպ օլանլարըն ինչամծը ասքերիքէ տայիրէսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։

29 *աղօսթօս* 1890 — 792

Նօ. 43 — 2—3

ԻԼԻՆ,

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՄԵԼԻ

Դօզանա իլէ Իփէք մէփազիինտէ պուլունան վէ պուլրնտրրլաճագ օան ասաքիրի Նաճանէյնին պին իւչ եիւզ ալթը սէնէսի թէմմուզընտան պին իւչ եիւզ եէտի հազիրանը դայէթինէ գատար խտարէսի իչին մուզթաղի օլուպ մանչայինճէ մէփզի միւնագասասա պուլունան երզագը միւթէնէքիւա վէ սայիրէնին պուրաճա իթասրնա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ուճումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

29 *աղօսթօս* 1890 — 793

Նօ. 44 — 2—3

ԽԻԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՄԵԼԻ

Քէօրքիւլիւ մէփզինտէ պուլունաճագ ասաքիրի Նաճանէ իչին պիր սէնէլիք օլմագ իւզրէ միւպայիա օլունաճագ երզագը միւթէնէքիւանըն իթասրնա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

28 *մայիս* 1890 — 791

Նօ. 42 — 3—3

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Լիվէրփուլ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի միջև

ԹՈՄԱՍ ՌԻՎԼԸ'Ն ՈՐԴԻՔ [illegible]

Անուն	Թօնօ	Անուն	Թօնօ	Անուն	Թօնօ
Ալպանօ	2000	Ֆլամինիօ	1600	Պալերմօ	3200
Անձելօ	2000	Գալիլէօ	5500	[illegible]	1700
Արօլլօ	1500	Վերտի	2200	[illegible]	1500
Արկօ	800	[illegible]	1 00	Ռօյօ	1000
Արիոսթօ	4000	[illegible]	2200	[illegible]	2800
Պասանօ	3000	Հիրօ	2000	[illegible]	4400
Պորոտինօ	220	[illegible]	3000	[illegible]	3200
Պրամօ	2000	[illegible]	7000	Ռօլօ	3000
Պէթթօ	5800	[illegible]	1200	Ռօմէօ	3 00
Գէլլօ	26 0	[illegible]	1000	[illegible]	3500
Գամիլլօ	2100	[illegible]	1800	[illegible]	4000
Գամէօ	2100	[illegible]	2000	[illegible]	8200
Գազօ	2000	[illegible]	4200	Սաֆօ	2000
Գոմօ	00	[illegible]	2200	[illegible]	2000
Զիրակօ	1000	Լէօ	1000	[illegible]	4300
Գլիօ	00	[illegible]	4500	[illegible]	3000
Գոլորատօ	00	[illegible]	3000	[illegible]	1200
Տիգօ	500	[illegible]	1 00	[illegible]	2800
Տօմինօ	00	[illegible]	00	[illegible]	900
Տուրօ	800	[illegible]	6500	[illegible]	5000
Տրաքօ	100	[illegible]	2000	[illegible]	5000
Էպինամօ	2600	[illegible]	3100	[illegible]	3600
Էլլօրատօ	3000	[illegible]	2000	[illegible]	1000
Էլէքթրօ	3200	[illegible]	3000	[illegible]	200
Էրաթօ	2600	[illegible]	5000	[illegible]	200
Ֆալքօն	800	[illegible]	4 00	[illegible]	140
Ֆի տօ	700	[illegible]	2000	[illegible]	120
Լէճիոյն Մանարք					8000
Իբերիըն Մանարք					8000
Լիդիըն Մանարք					8100

Օֆէլլօ շոգենաւը, նաւապետ Մընտի, ընդհ. վաճառքով Հըլլէն աստ հասած է,

Ապրանքներու համար դիմել գործակալներուն

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՌԻՑՕ

Գործակալք

Թիւ 17-18. Քիւչիւք Միւլէթ խան, Ղալաթիա

11

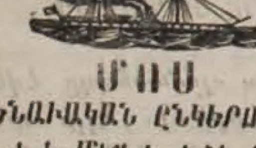

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրփուլ և Միջերկրականի միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ֆամագուստա	4200	Սֆինքս	3000
Ֆէրոս	4000	Օսթրիճ	3000
Օսմանլի	4000	Նեթթի	3000
Սէսօսթրիս	3250	Բէրօս	3000
Թիպր	3250	Լօթիւս	800
Մեմֆիս	3250	Օլիմպոս	800
Մորիթթիւ	3250	Սեպիլ	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.

Ռեիթօլ խան

ՃԵՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

99 — 31, *Ճէյմս Սդրիդ Լիվրրուլ.*

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՕՐԻ—*Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչև ցարդ գտնուած է, խառնուելագոյն բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւնները, անզաւակութիւն, ջղաւորութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, և առնական գեղձերու կորուստէն յառաջ եկած ամեն գործարանական խանգարում։*

Կը բուժէ գեղատարածութիւնը, ջղային և արեան հիւանդութիւնները, լեարդի և երիկամանց հիւանդութիւնները, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները․ ընդհանուր հիւծութիւնն և ապառաջ մը կը կասեցնէ կենսական զօրութեան կորուստ որ յառաջ եկած է․․․ ․․․

Ջղային տկարութեան և սոսկ հեռաւանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմիջական և ձեռնոյն է․ Երեւակայութեան զգացումները և տեսանելի ․․․ ․․․ շրջանը ․․․

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՕՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ *ջղային հիւթ և ուղեղային գործունէութիւն կ'առնէ, որուն մէջ մամնանաւոր կենսական ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կենդանական ծծմբային գործունէութեանն է․ Առնական կորովը կը կենդանացնէ մարդկային ամբողջ գրութեան մէջ, մարմնոյն և մտքին տալով հոսանք և առողջ առողջութիւն մը, ինչպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել փառահեղութեամբ մը և դոհունակութեամբ․ Աներկաճում է, կը զուէ և կը ճոխացնէ արիւնն և նոր առուգութիւն մ ը կուտայ ուղեղին, ջղային գրութեան և մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեւնուի զօր ծածուած առաջին օրէն իսկ, ջղային գրութեան և մտաւորական կարողութեանց նշանաւոր յաւելումն և կորովութեան և բարօրութեան զգացմամբ մը զոր վարմամբ թիւնն հիւանդը չատաց ․․․ էր։ Մարդուղութիւնը փերանորոգուած է․ Աներկաճը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ․ Այնոց պզտոնը կանոնաւորապէս կը կատարուի․ Քունը կը լինի հանդարտ և կազդուրիչ․ Դէմքը կ'ուրի լինայ, շրթունքը կը գունաւորին, աչերը շողուն կը լինին, մորթը պայծառ և առողջ գոյն մը կ'առնու, մազերը զօրանան․*

Զգուշացէք ․․․ նմանութիւններէն․ Տոքթոր Լալօրի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակող է ․․․ին շիշերուն մէջ որ բրիտանական կառավարութեան դրոշմը կը կրեն ու բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, [illegible] *փորագրուած․ Այս դեղին ամենաց յաջողութիւնն յառաջ բերած ․․․ ․․․ և վնասակար կեղծիք․*

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով.

106 — Մ. ԷՍՏՈՒԻՆՏ ԳԱՐՍԻԱՆԱ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. Պոլսոյ պահականոցին քով, կայսերան փողոցի, 95 և 97.

ԿԱՍ ԴԱՌՈ ՑԱՋ ԴՐՈՒԹԻՒՆ.—53 վարձատրութիւնք՝ որոց 14ը ոսկի միտալ եւ 15ը պատուոյ վկայագիրք.

Մէնթայի ճշմարիտ Ալքոլը՝

ՌԻՔԼԷՍԻ ՄԷՆԹԱՅԻ ԱԼՔՈԼՆ Է

Մարսողութեան, ստամոքսի և գլխու ցաւերու համար դեղագանց

Միակ ճշմարիտ ՄԷՆԹԱՅԻ ԱԼՔՈԼՆ է որ հեշտահամ, առողջ և ամուն ըմպելի մըն է, տաք երկիրներուն մէջ անհրաժեշտ․ Զգուշական հզօր դեղ մըն է ընդդէմ տարափոխիկ հիւանդութեանց ինչպէս և ատամնադարդի ու ակռայի բնախոր ջուր մը․—Կը գտնուի ամէն լաւ Դեղավաճառատանց և Դեղարաններու մէջ․

Կ. ՏԱՊԻՈՒ ՆԱՍԻ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ Ի ԼԻՈՆ, 9, Գուռ տ'Էպպուիլ. — *ՌԻՔԼԷՍԻ ՄԷՆԹԱՅԻ ԲԱՍԹԻԼՆԵՐԸ* — Կեդրոնատեղի Բարիզ, 14, Ռիշէ փողոց.

Պահանջել Ռիքլէսի անունը

150

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԼԻԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վրայի յարկը

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մեզ, այժմեան եղանակին աթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելումն մի կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգլիական, Գերմանական և Զուիցերական բերքերու զանազան տեսակներով։

Հետեւալները իւր բաւն գործարաննի ապրանքներուն վրայ որ, են՝ օժտի համար ամէն տեսակ ծոցմակեգներ, բանուած, կիսոգգեստներ, քօլեթօ, փոքէ, թաշկինակ, ուզանի պկոպր, չալիկ, չալակներ, սրտամարմին, Ֆլանէլ կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդագրծներ, աւելցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակէ։

Հատարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանուանց այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքեթներն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու շքեղութեամբ յօրինուած են։

Ցանկալում մի բրած է նաև ապապրուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն ծախ է այնքան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոյա ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրուրելն։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամեն տեսակ զգեստներ բաւթոնէր խիստ չափաւոր գներով։ Կը ծախուին մեծ և փոքր քանակութեամբ.

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ, ԶԿԱՅ — 8

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ, ԵՆԱՄՏԻՑ ԵՒ ՕԺՏԱՑ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԻԷՆՆԱ

Գործողութիւնք 1889 Դեկտ. ամսուն

Այս ամսուան մէջ ստացուած և ստորագրուած են 844 նոր մուրհակներ (բոլիս) որք կը կազմեն ապահովագրեալ դրամագլուխ, — *Ֆր.* 5.117.407.50

Բաժիններու գանձ. » 432 287.03

Վճռեալ մահուանց աթիւ » 296.100 —

1888 *դեկտ. 31ին երաշխաւորեալ հասոյթ,* — *Ֆր.* 88.469.460.35

Ամբողջութիւն ապահովագրեալ գումարաց, — *Ֆր.* 434.419.824.71

Վճարեալ գումար » 152.322.584.88

Տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր Գործակալն Պ. ԼԻՈՆԷԼ ՊՈՆՏԻ,

Թինէլլի հրապարակ, տուն Մայէրի, երկրորդ յարկ. 105

Ընկերութեան սեղանաւորն է Պ. Ս. ԱՏԼԷՐ

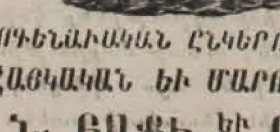

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլի և Բաթիւմի միջև կանոնաւոր բանող

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Սէնթ Պօլ որ պիտի մեկնի սեպտ. 16ին.

Բարիզ Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 250 ֆրանք

Բ. » 178 »

Ապրանքի և ուղեւորաց համար

Նաւուղեկի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալարն

ԹԻՄՈԹԷ ՐԷԳՈՒԼ

Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլլէթ Մաժհանէ փողոց, Թիւ 14

14

ՃԱՆԴԱՆԻ

Զ ԻՑ ՀԻՒԹԷՆ

ՀԱՏԻԿՆԵՐ

Տր. Գլէրդանի ճանդանի [սանտալ ադամի] հատիկները, Բարիզի Բժշկական Ակադեմիա ին հաւանութեամբը պատրաստուած, կը պարունակեն Զուտ հիւթը՝ բարակ, թափանցիկ և բոլորովին գիւրալոյծ ու գիւրամարս ժելատինեան պատեանի մը ներքեւ։

Փորձուած ազդեցութիւն մը ունին բնդդէմ միզական փամփուշտի բորբոքմանց, նոր կամ պարբերական տարափոխիկ ջերմամիզութեանց և սերմնահոսութեանց, որք մէկ քանի օրուան մէջ կը բուժին առանց նախորդ հեռեւանքներ թողլու։ Գլէրդանի «ճանդանի հատիկներ»ը կրնան առնուիլ ջերմամիզութեան ամէն ժամանակներու։

«Գլէրդանի ճանդանը հաս չունի, մարսողական գործարանաց մէջ խանգարում յառաջ չբերեր՝ մինչեւ այսօր գործածուած բաղադրութեանց պէս։ Գնայն առկաւութեամբը, մատչելի է ամէն քսակներու։ Պէտք է հաւատալ ըլլալ թէ որուանն իրօք կը կրէ Տր. Գլէրդանի ստորագրութիւնը։ Որուանն կցուած է հր աճանդի թուղթ մը։ Փոքրաքանակ կը վաճառուի գլխաւոր դեղատանց մէջ։—Մեծաքանակ՝ Տան Ֆրէռ, 19, ժագօբ փողոց, Բարիզ, և գլխաւոր դեղավաճառանոցը։

64

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ

Մամնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց

Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ չքադրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ.

Քսան տարուան յաջողութիւն Յլասիա, Ամերիկա, ի Հնդկաստան, Աֆրիկէ և Անգլիա.—Ըղանդրամ 1885ի Անվերսայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Մելպուրնի և Պրուսէլի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատելֆիոյ, 18 3ի Վիեննայի միջազգային ցուցահանդէսներուն մէջը։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ առողջապահական ամենէն ծանօթ ըմպելին է։—Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարուի իբր զգուշական գարմանական ծախսային երկիրներու տենդերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլերայի։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանգարտեցնէ ծարաւը, կը դրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը։

Այս ըմպելիք, բոլոր ծանօթ ըմպելիներէն և ամէռներէն գերազանց, կ'առնուի ամեն օր ճաշէն առաջ իբր ախորժաբեր։ Ճաշէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել գինի վերմութի, գինիի, սէլձի ջրոյ և խահուէի հետ։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր մեծավաճառաց, նպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՈՆՈՄԻ և ՐԷՔՔԻԱ — 107

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՈՏԱՒԷՏ ՆԻՒԹԵՐ

ՔՐԱՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, 117, ՆԻՒ ՊՈՆՏ ՍԹՐ. ԼՈՆՏՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ

ԼԷ ԺՈՒԱՅՕ ՏԸ ԼԱ ԳՈՒՌՈՆ, *նոր պրանչելի հոտ*	ԷՍ. ԲՈՒԳԷ
ՔՐԱՊ ԷՓԼ ՊԼՈՍՈՄՍ, *վարդի խնձորենւոյ ծաղիկք*	ՃՕՔԻ ԳԼԸՊ
ԶԱՐԻՆԱ, *Ռուսական գոգանոյշ հոտ*	ՕՐԻՕՐՆԱՔՍ
ՀՈՒԱՅԹ ԼԻԼԱՔ, *ճերմակ եղեսանի*	ՎԻՕԼԷԹ
ԳՕՐԻԼՕՐՍԻՍ, *Նորելուկ*	ԻԼԱՆԿ-ԻԼԱՆԿ
ՔԱՅՄՍ ՎԻՕԼԷԹ, *հեշտաբոյր*	ՄԻԼՖԼԷՕՐ
ԱՍՖՕՏԷԼ, ՕՐՔԻՏԻԱ, ՁԻՔԻ, *ևն.*	ՃԷՐՄԱԿ ՎԱՐԴ *ևն.*
ՀՈՒԱՅՏ ԷԼԻՕԴՐՕՓ	

«Քրապ Էփլ Պլոսոմսի աթիւ, Լոնտոնի Քուինզ յուզիչ ը կ'ըսէ․ «Եղանակին ամենէն նորելուկ հոտերէն գերազանց կը համարինք Քրապ Էփլ Պլոսոմը, Լոնտոնի Քրաունն ընկերութեան. Կը ծախուի թագի ձեւով խիցէր ունեցող շիշերու մէջ. Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են.

ԼԱՎԱՆՏԸՐ ՍԱԼԹՍ, անգլիական աղեր լավանտայով — «Վայելուչ նորելուկ արդուզարդի սեղանի համար. Լավանտայի գեղեցիկ անուշահոտութիւն. Եթէ շիշը մէկ քանի վայրկեան բաց թողուս, սենեակին օդը կը մաքրուի և կը զովանայ»։ Այսպէս կ'ըսէ Լոնտոնի «Տիկնանց Լրագիրը»։ Գերազանց պայման մըն է ընդդէմ գլխու ցաւերու, հարբուխի ևն. Կը ծախուի թագի ձեւով խիցէր ունեցող կանաչ շիշերու մէջ. Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են.

ՕՐԱԼԻՆ, փոշի. Տիկին Ալոնլինա Բադդի կը գրէ. «Գոհունակութեամբ կ'ըսեմ թէ ձեր Օրալինը շատ գերազանց կը գտնեմ. Մորթին վրայ կը թողու շատ հաճելի տպաւորութիւն մը. ԱՏԷԼԻՆԱ ԲԱԴԴԻ»

ՆՈՒՐԲ ՕՃԱՌՆԵՐ վայրի խնձորի ծաղիկներով Սաքսոն Զարմինա, Սօսան Լիլի Գլոմ, Սպանեան Ռօզ Անկէլդ, Փիլլօյէլգ անկլեզ, Անգլիական քոլոնեի ջուր, Անգլիական լավանդայի ջուր, Գոլտ Քրէմ և այլն.

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով. Մ. ԷՍՏՈՒԻՆՏ ԳԱՐՍԻԱՆԱ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. Պոլսոյ պահականոցին քով, կայսերան փողոց, 95 և 67

106

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Մազերու կը ճերմկեն, եթէ հասարակ երաբոյլք է ա և է կերպով յառաջ եկած ալիները։ Կ'անհետացնէ ծաղկի նշանները, ցաները, արևին թողած այրուցքը եւլն։

Դեմքին կուտայ երիտասարդութեան ամէն հրապոյրները։ Գեղեցիկ սեռին ներքին խնամոց համար թանկագին գիւտ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Պ. Ֆ. Պէլլի, Զընջըրլը խան, Պոլիս։ Ընդհանուր մթերանոցն է Նեապոլ, Լոմպարտօ Գոլոմպօ, Ն. Պլաշ-փաղքէրիլ, Պ-ձէ -Կեդրոնին գրուելու համար, գինիք, միայն մթերանոցին.

33

ՊՈՒՏԱՓԷՇԹԻ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ՝ յառաջնակարգութեան, մրցման կարողութեան և պատուաւոր մեծ միտալ ստացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին դարաւորը նշանակած էին իբր առաջին մրցանակ մաքրողական հանքաջրոց համար։

Այս աղբիւր մեծագոյն մրցանակներն պատուած է իրեն ցուցահանդէսի մէջ. կը փայլի ոսկեայ և արծաթեայ միտալներով. բայց առաւել բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդուութեան և անվտանգութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՖՐԱՆՍՈՒԱ-ԺՕԶԷՖ աղբիւր վերջերս գրուատուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիային և Լոնտոնի համբաւաւոր Լրիսոն-Հօսբիթալ հիւանդանոցէն. բայց ատոր, այս ջուրն արդէն առաջին փորձով կը յայտնէ ինքզինքը։ Այս ջուրին վրայ տեսաբրանկներ ծրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մեծ բանկոսներու, գլխաւոր դեղատանց և Պոլսոյ դրոշմենկին մէջ։

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ շփոթութեան առաջքն առնլու համար, խոհեմութիւն է միշտ փնտռել «Ֆրանսուա-Ժօզէֆի մաքրողական աղբիւր»ին նշանը որ կը գտնուի ամէն շիշերուն վրայ։

ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐ

FRANÇOIS JOSEPH

ՊՈՒՏԱՓԷՇԹ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Ընկերական կերպով ընդունուած է իբր անմրցելի ազդուութեան համար։

ԱՄԷՆ ՈՒՐԵՔ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Կը գտնուի Տ. և Մ. Մէգիքի և Ա. Քրիսդիանէ Պոլիս, Ս. Գասպարեանց և Ա. Թիթիոս Ղալաթիա, Հ. Քանոնլը ի Բերա։ Թուրքիոյ համար լոբօկալն է Պ. Ֆ. Պէլլի, ի Պոլիս.

34

ՄԱԴԻՈՆԻ

ԿԻՍՀԻՒՊԼԸՐ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԲՆԱԿԱՆ ՋՈՒՐ

Կալսերական Թթուուտ աղբիւր ամենամաքուր

ԱՄԵՆԱԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՒ ՁՈՎԱՐԱՐ ԸՄՊԵԼԻ

Հազերու, խաշախողի բորբոքմանց, ստամոքսի և աղեաց համար յանձնարարեալ։

Հայնրիխ Մադդոնի, Գարլսպատ և Վիեննա

105

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

Սկսեալ ի 1 Մայիս (Ն. Տ.) 1890, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹԻՒՔ ՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

Առաւօտ (6–26) — Իրիկուն (28–50)

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46	48	50	
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 30	7 ...	7 30	7 50	8 30	9 ...	9 30	10 ...	10 30	1 ...	11 30	12	1 30	2 ...	2 30	3 ...	4 ...	4 30	5 ...	5 30	6 ...	6 30	7 ...	7 30	...
Գում-գափու	6 9	7 9	7 39	8 8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 9	1 9	11 39	12	1 39	2 9	2 39	3 9	4 9	4 39	5 9	5 39	6 9	6 39	7 9	7 41	...
Եէնի-գափու	6 43	7 13	7 43	...	8 43	9 13	9 43	10 13	10 43	11 13	11 43	12 13	1 43	2 13	2 43	3 13	4 13	4 42	5 13	5 42	6 13	6 43	7 13	7 45	...
Տաւշան փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 49	7 19	7 48	...	8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11 18	1 49	12 19	1 49	2 18	2 49	3 19	4 19	4 47	5 19	5 47	6 19	6 49	7 19	7 51	...
Եէտի-գուլէ	6 54	7 23	8 1	8 22	8 54	9 21	9 54	10 25	10 54	11 21	11 54	12 22	1 54	2 21	2 54	3 23	4 25	4 54	5 24	5 50	6 24	6 53	7 23	7 56	...
Մագրիգիւղ	7 9	7 33	8 12	8 39	9 6	...	10 5	10 35	11 6	...	12 6	...	2 6	...	3 5	3 36	4 35	5 5	5 36	...	6 36	7 4	7 34	8 7	...
Այ Ստէֆանօ	7 18	...	8 21	8 52	9 15	...	...	...	11 15	...	12 17	...	2 15	...	...	3 45	...	...	5 45	...	6 47	...	7 42	...	...
Քիւչիւք Չէք.	...	...	...	9 2	...	...	...	...	...	...	12 25	...	...	...	...	...	...	...	...	...	6 55	...	...	...	...
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹԻՒՔ ՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

Առաւօտ (5–25) — Իրիկուն (27–49)

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	47	51	49	
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք.	...	6 50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 20	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 6	...	...
Այ Ստէֆանօ	6 30	7 ...	...	8 ...	8 30	...	9 30	...	...	...	11 30	...	1 30	...	2 30	...	4 ...	...	...	...	6 ...	...	7 18	...	...
Մագրիգիւղ	6 40	7 10	7 40	8 11	8 40	...	9 40	10 10	10 40	...	11 40	...	1 40	...	2 40	3 10	4 10	4 40	5 10	...	6 10	7 10	7 43	8 14	...
Եէտի-գուլէ	6 52	7 22	7 51	8 23	8 52	9 26	9 53	10 24	10 53	11 26	11 53	1 24	1 53	2 16	2 53	3 24	4 24	4 53	5 23	5 55	6 23	7 34	7 57	8 29	...
Սամաթիա	6 56	7 26	...	8 26	8 56	9 29	9 57	10 28	10 57	11 29	11 57	1 28	1 57	2 29	2 57	3 28	4 28	4 57	5 27	5 58	6 27	...	...	8 33	...
Տաւշան փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի-գափու	7 2	7 32	...	8 32	9 2	9 34	10 3	10 34	11 3	11 34	12 3	1 34	2 8	2 34	3 3	3 34	4 34	5 3	5 33	6 4	6 33	...	...	8 39	...
Գում-գափու	7 8	7 38	7 59	8 38	9 8	9 38	10 8	10 38	11 8	11 38	12 8	1 38	2 8	2 38	3 8	3 38	4 38	5 8	5 38	6 8	6 38	7 42	8 6	9 43	...
Կ. Պոլիս	7 16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 6	10 16	10 46	11 16	11 46	12 16	1 46	2 16	2 46	3 16	3 46	4 46	5 16	5 46	6 16	6 46	7 50	8 15	8 51	...
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

«Փ. Ճ» ծրարներն անխափ կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Չըլըէն Մագրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց մինչև բանող կառախմբոց մէջ միայն կ'ընդունուին. Թիւ 1 և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. վագոններ.

13